

1 Juče ste pominjali događaj u Škabrnji, 18. i 19. novembra 1991. godine.
2 Da li znate koliki broj ljudi je u Škabrnji, sa hrvatske strane, u paravojnim
3 sastavima, učestvovao u tim sukobima?

4 O: Mi smo, posle završene akcije - u stvari, govorim mi, znači starešine
5 svih struktura sa srpske strane - došli do određenih dokumenata u kojima je
6 jedinica paravojna, ovaj, hrvatskih oružanih snaga u Škabrnji imala jedinicu,
7 znači, formirala jedinicu ranga bataljona. U momentu otpora, dakle, u tom
8 momentu 18-og, tim borbenim dejstvima, po našim nekim procjenama sa hrvatske
9 strane, sa svim elementima njihove strukture odbrane je bilo negde, po našim
10 procenama, oko 150 ljudi, do 200 ljudi. Jer, cela... sigurno njihova cela ta
11 jedinica, koja je brojala oko 600, 500-600 ljudi, sigurna nije bila u tom
12 momentu u Škabrnji. Kompletna, mislim.

13 P: Hvala Vam. Vi ste, u Vašem odgovoru, objasnili odakle je pre
14 izbijanja sukoba dejstvovano iz Škabrnje. Da li imate saznanje, u toku samih
15 borbenih dejstava u Škabrnji, gde su bile raspoređene snage, te jedinice iz
16 Škabrnje? Na kojim pozicijama, kojim mestima?

17 O: Pa oni su... to su bile... to su bile snage mešovitog sastava. Oni su, ne
18 samo da su upotrebljavali pešadijsko naoružanje svih kalibara koji su imali, oni
19 su upotrebljavali minobacače i ručne bacače. I protivtenkovske mine su bile
20 postavljene. Neke su se aktivirale, neke nisu. Znači, oni su kompletan svoj
21 sistem odbrane stavili u funkciju tog dana. Mi smo imali osećaj da su se oni
22 stvarno pripremili i da su oni stvarno, na neki način... na neki način želeli da
23 dođe do sukoba, da se isprovocira sukob. I zbog toga se ta, ta jedinica Hrvatske
24 vojske tako dobro... zbog toga je ta jedinica bila u tom momentu dobro opremljena
25 i dobro pripremljena za ono što se desilo.

26 P: U odnosu na stambene zgrade, dakle, na civilne zgrade, zgrade
27 civilnog stanovništva u Škabrnji, gde su bile njihove borbene pozicije?

28 O: Njihove borbene pozicije su bile oko cele Škabrnje. Posebno su bili
29 zaposednuti bitni geografski objekti. Posebno... tu su se izdvajale pojedine

30

1 stambene zgrade koje su bile inženjerijski utvrđene i pripremljene za napa... za
2 odbranu. Oni su - što se tiče glavnog puta, kojim je išla ova kolona JNA, prema
3 centru Škabrnje - oni su taj put tako dobro inženjerijski, znači protuoklopno,
4 pripremili da nam se čini da samo nedostatak u tom momentu tih ljudi s njihove
5 strane je omogućio nama da smo mi na neki... da su naše snage ušle u Škabrnju. Put
6 je bio sa svi... ove strane pripremljen i za posadanje pešadije. A tu pešadija
7 Hrvatske vojske, dakle hrvatskih tih jedinica, tu je ona inače zaposela te
8 pozicije i odatle su otvarali vatru, kao i iz kuća s leve i desne strane puta.

9 P: Hvala. Kada kažete: "Zgrade su, pojedine zgrade bile inženjerijski
10 pripremljene i put je bio pripremljen," šta to znači, možete li nam opisati u
11 doslovnom smislu reči?

12 O: Svi kanalizacioni propusti na toj ulici, na tom putu kroz selo su
13 bili minirani. Pripremljeni, znači, postavljene su mine, eksplozivi, itd. Znači,
14 svi. Što se tiče zgrada, zgrade su bile... napravljeni su grudobrani, od džakova
15 peska, od blokova betonskih, kamenja, zemlje, itd. Na ta... na to mislim, to je ta
16 priprema.

17 P: Hvala Vam. Ko je sve, sa strane učesnika u borbi koji su bili u
18 Škabrnji, pucao? Imate li saznanje?

19 O: Pucali su najpre svi pripadnici te njihove jedinice koji su se tu
20 zatekli, koji su, normalno, ušli u borbena dejstva. Mi imamo nekih informa... mi
21 smo dobili informacije naknadno na tim analizama, nakon te... tog slučaja, da su
22 civili, čak i žene - imamo slučaj jednog oficira koji sa određene udaljenosti
23 gledao kako žena puca na našeg vojnika, a taj vojnik kasnije je pokazao... pokazao
24 svoj gornji deo uniforme, gde je ta uniforma bila izbušena, baš od tog. Radilo
25 se o lovačkoj pu... to je jedna lovačka puška, koja je bila upotrebljena u tim
26 dejstvima, tako da je to olovo iz lovačke puške još bilo u tom gornjem delu
27 odeće našeg vojnika. Ali, uglavnom je otvaranje vatre na pripadnike JNA su
28 vršili pripadnici Hrvatske vojske i oni su pucali isključivo. Najveći... najveća

29
30

1 vatra je stizala s te strane, iz stambenih objekata /nerazgovijetno/ i ovih
2 utvrđenja duž puta.

3 P: Hvala Vam. Vi ste rekli da ste 18. novembra 1991. predveče, ušli u
4 Škabrnju. Da li ste nakon toga odlazili u Škabrnju i /nerazgovijetno/, nakon
5 okončanja tih... ?

6 O: Ne. Ne, ja sam ušao tu večer, meni je isključivi razlog ulaska bio da
7 utvrdim da li ima još civila, pošto su se pripadnici moje Teritorijalne odbrane,
8 o kojima sam govorio, bavili evakuacijom tog stanovništva. Isključivo mi je to
9 bio, ovaj, razlog, hteo sam da znam da li još ima civila, da li... šta da
10 pripremimo, kako da ih prihvatimo, itd.

11 P: Hvala. Vi ste objasnili da ste tog dana, 18. novembra 1991. predveče,
12 kad ste ušli, to učinili u trenutku kad su borbena dejstva bila prestala. Da li
13 ste imali priliku tada da vidite, da li je bilo oštećenja na zgradama, kakve su
14 posledice tog sukoba? Po objekte u Škabrnji.

15 O: Pa, tu je poneka - eh, sad da kažem poneka - ali, zgrade su bile u
16 potpunosti sačuvane. Jedino što su posledice bile iz zgrada iz kojih je otvorena
17 vatra na vojnike Jugoslovenske narodne armije. Dakle, te su zgrade bile
18 delomično oštećene, neke više, neke manje. Ali, najveći broj zgrada je bio
19 netaknut.

20 P: Hvala Vam. Ovo civilno stanovništvo iz Škabrnje koje je evakuisano,
21 bilo je smešteno, rekli ste, u vrtiću /nerazgovijetno/, koliko se sećam?

22 O: Pa... jeste, pošto se radilo o velikom broju dece, uglavnom su bile
23 žene naše i te institucije kao, ovaj, ustanove...

24 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Izvinite, gospodine Milovančeviću,
25 zbog čega Vi svedočite? Zbog čega Vi govorite svedoku da su ljudi bili zatvoreni
26 u obdaništu ili zabavištu? Zbog čega ga ne pitate?

27 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, svedok je to juče rekao, pa sam nastojao da
28
29
30

1 ne postavljam dva puta isto pitanje.

2 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Pa zbog čega, onda, mu ponavljate to?
3 Zašto samo ne pređete na sledeće pitanje? Zašto se vraćate uopšte na to
4 obdanište? Ili, u najmanju ruku, zbog čega mu ne kažete: "Ono što ste nam juče
5 rekli, oni su bili stavljeni, zatvoreni u obdanište," ako već želite da
6 postavite pitanje. A ako ga ovako, na ovaj način, postavite, to izgleda samo kao
7 sugestivno pitanje.

8 G. MILOVANČEVIĆ: Preformulisaću pitanje. Hvala, časni Sude.

9 P: Želeo sam da Vas pitam kakva je bila struktura tih evakuisanih ljudi,
10 u odnosu na uzrast, pol, to me interesuje?

11 O: To su uglavnom bile žene i deca i nešto starijih ljudi. Znači, mislim
12 da kažem, 'ajd', starijih ljudi; nekih petnaestak procenata starijih ljudi. Žene
13 i deca. Zbog toga smo mi iskoristili taj objekat, taj dečji vrtić, i tu smo ih
14 smestili na neki način, da ta deca se opuste, da se kol'ko-tol'ko... ovaj... pošto
15 su bili u strašnom strahu, strašnom stanju psihičkom, itd.

16 P: Da li Vam je poznato da li je, nakon tih borbenih dejstava u Škabrnji
17 i Nadinu, tamo ostalo civilnog stanovništva?

18 O: Devetnaestog, drugi dan, smo mi uz pomoć civilne zaštite, već 19-og,
19 u delu Škabrnje, zapadnom delu Škabrnje, civilna zaštita i pripadnici
20 Jugoslovenske narodne armije, verovatno su se angažovale i ovi moji za... ove moje
21 jedinice... ovi pripadnici TO, koji su vršili evakuaciju, da im ukažu šta treba da
22 rade, i tako... su... nisu našli više civilni... civila u tom delu. Nakon akcije 19.
23 novembra 1991. godine, je... su pregledani svi objekti, na celom tom potezu
24 Škabrnje i Nadina, Nadinske Gradine, i u Nadinu je bilo - sad, ne znam tačan
25 broj - ali, negde oko desetak tih uglavnom starijih ljudi, koji su u narednim
26 danima bila briga... dakle, pružena im je pomoć od strane medicinskog osoblja iz

27

28

29

30

1 Doma zdravlja Benkovac i saniteta... i intendantata Teritorijalne odbrane, mojih
2 jedinica koje su ih hranili, nosili im lekove, itd.

3 P: Hvala Vam.

4 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, Odbrana je završila glavno ispitivanje.

5 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Puno Vam hvala, gospodine
6 Milovančeviću.

7 Gospodine Black, imate reč.

8 G. BLACK: [simultani prijevod] Hvala, časni Sude.

9 Unakrsno ispituje g. Black:

10 [Tužitelj unakrsno ispituje putem prevoditelja]

11 P: Gospodine Lakić, ja se zovem Black i ja sam jedan od tužilaca u ovom
12 predmetu, i sada ću Vam ja postavljati neka pitanja. No, pre nego što to počnem,
13 samo da pošaljem na trenutak jedan *e-mail* Odbrani, dokumente.

14 Gospodine, juče Vam je postavljeno pitanje da li ste 18. novembra, kada
15 ste ušli u Škabrnju, 18. novembra 1991. godine, oko 17.00h, videli neka tela
16 tamo, a Vi ste odgovorili da je bilo nekoliko mrtvih boraca. Da li to znači da
17 Vi, u to vreme, niste videli nijednog mrtvog civila?

18 O: Gospodine tužioče, ja sam u Škabrnju ušao oklopnim transporterom,
19 odnosno BOV-om, dakle, oklopnim vozilom koje su vozili pripadnici Jugoslavenske
20 narodne armije i iz tog vozila sam ja imao ograničen pogled, jer takvi su to...
21 takva su to vozila. I tamo gde smo se zaustavili, u centru Škabrnje... da, centar
22 Škabrnje, ja sam primetio, sad ne mogu da se setim tačno dva ili tri leša.
23 Isključivo su to bili vojnici. Znači, sa oprtačima, sa obeležjima, značkama na
24 ramenu, pripadnosti toj jedinici, itd. Ja civile nijednog nisam video. Nijednog.

25 P: U redu. Vi ste nam rekli da ste Vi tamo otišli upravo zato da biste
26 tražili civile. Prema tome, Vi ste, kada ste tamo otišli, zapravo tražili

27

28

29

30

1 civile, ako ih ima?

2 O: Ja, lično, ja sam komandant Teritorijalne odbrane. Ja nisam bio u
3 poziciji, nit' mi je to bio /nerazgovijetno / da ja tražim pojedinačno, lično,
4 sam nekoga. Tamo su postojali pripadnici Jugoslavenske narodne armije, vojnici,
5 raspoređeni duž linija napada. I oni su te civile prikupljali i dovozili...
6 dovodili u taj centar. Ja nisam išao od kuće do kuće, nit' sam mogao, nit' mi je
7 to bio posao, nit' sam mog... mislim, nisam mogao, fizički, to da obavljam, jer su
8 postojali vojnici koji su prolazili kroz te... kroz to naselje. I te... te civile
9 oni su upućivali prema glavnoj ulici, gde su ih prihvatili ovi i evakuisali. Na
10 to sam mislio, da vidim, da ih pitam da li su videli negde još, u nekoj kući,
11 neke civile, i da organizujemo da se evakuišu. Ja nisam izlazio, nit' sam
12 obilazio okolo.

13 P: U redu. No, pre nekih desetak minuta, Vi ste rekli, citiram: "Jedini
14 razlog zašto sam se ja tamo nalazio bio je da utvrdim da li tamo ima još civila,
15 jer su pripadnici Teritorijalne odbrane se bavili samo evakuacijom civila." Da
16 li želite da izmenite taj odgovor, ili da ga razjasnite? To da je Vaš jedini
17 cilj bio da tamo utvrdite da li ima još civila?

18 O: Jedini i osnovni cilj, jedini i osnovni zadatak kojeg sam ja obavljao
19 tu, kao pripadnik Teritorijalne odbrane, jeste briga o civilima koju su ostali
20 nakon tih dešavanja, tog dana tu na tom prostoru. Ništa drugo, ja nikakvih
21 drugih... nit' sam imô nadležnost. Apsolutno nikakve. Samo da evakuišemo ljude, da
22 neko ne nastrada, da neko ne nagazi na neku minu, da nekoga... ne znam šta može,
23 znate, svašta može da se desi u tim ratnim dejstvima. Prema tome, ja sam
24 isključivo iz te želje da pomognem civilima i brige u tom pra... u tom smislu i
25 došao tu. I bio... zadržao sam se možda 15 minuta. Ja sam čak, pardon, dvojicu
26 civila stavio u taj oklopni transporter i izvezao iz Škabrnje. Dva čoveka,

27

28

29

30

1 starija, koja sam tamo zatekao.

2 P: Dobro. Znači, Vaš veliki doprinos ovom nastojanju da se evakuišu
3 civili je to da ste Vi tamo bili 15 minuta, je li to sada kažete?

4 O: Pa ne bi' ja to rekô da je to neki moj veliki doprinos. Kamo sreće da
5 ja nisam tako veliko doprinosio u toj tragediji. Kamo sreće da ta tragedija se
6 nije ni desila. Ali, u tom momentu sam ja bio jedini, trenutno tu, sa nekim
7 brojem, određenim, ljudi koje sam ja angažovao u tom smislu. Nije to bila sreća
8 ni moja ni njihova, niti ikog od nas na tom mestu.

9 P: U redu. Da onda to malo još konkretizujemo.

10 G. BLACK: [simultani prijevod] Molim da pogledamo dokazni predmet 270 na
11 sistemu elektronske sudnice. Molim da pogledamo 3. stranicu, poslednje cifre u
12 vrhu stranice su 7831. Časni Sude, ovde se uglavnom radi o fotografijama. Prema
13 tome, ima vrlo malo prevoda na engleski jezik. Međutim, uglavnom se radi o
14 fotografijama.

15 P: Gospodine Lakiću, kao što vidite, ovo je dokumentacija koju je
16 prikupila benkovačka policija 21.11.1991. godine. Vidite li to?

17 O: Da, vidim.

18 G. BLACK: [simultani prijevod] Da preskočimo sada i da pogledamo
19 stranicu koja završava ciframa 7835 i pogledamo fotografije F2 i F2A. Ta
20 fotografija, koju tu vidite, fotografija F2.

21 P: Gospodine, da li ste videli ove ljude dok ste vozili, ili prolazili,
22 kroz Škabrnju? Da li ste videli te ljude kada ste bili u Škabrnji, 18. novembra?

23
24
25
26
27
28
29
30

1 O: Ne, ne sećam se. One /sic/ koje sam ja video ležali su na travi, na
2 zemlji. Ovo je ipak neka betonska podloga i nečije dvorište. Ja nisam tu bio, ja
3 sam prolazio glavnim putem u t... u oklopnom vozilu. Ovo ja nisam vidio.

4 P: Dobro. Prema očevicima, ovi ljudi su izvedeni iz podruma u kojima su
5 se skrivali, to su neki stariji ljudi i deca, i srpski vojnici, borci, su im
6 pucali u glavu. Da li ste Vi videli takve slučajeve?

7 O: Ne. Nijedan slučaj nisam video.

8 P: Da li ste čuli, ispravka prevodioca, za neki takav incident?

9 O: Slušajte, ja sam čuo na osnovu materijala sa suđenja u Zadru, ovaj,
10 da je to tako bilo, jer mi takve informacije smo imali i jedan deo informacija,
11 nepotvrđeni, smo dobili od pripadnika vojne policije JNA, jedinice u Benkovcu.
12 Mislim da se radi o komandiru policije Ernestu Rađenu - kapetan je bio ili
13 poručnik, stvarno ne mogu... poručnik Ernest Rađen - i njegov dokument je govorio,
14 preliminarno, znači na onom prvom momentu, o načinu izvršenja tih krivičnih dela
15 na pojedinim licima. To je jedino što sam ja... informacije koje sam ja imao. I,
16 kasnije, sa suđenja u Zadru. Materijali s interneta, tako da sam ja čitao,
17 lično. Ja, ovaj, samo da dopunim...

18 P: U redu. Ali, pre tog suđenja u Zadru, Vi niste znali za nikakve
19 informacije o tome da su civili ubijeni, u to vreme? Samo da bih Vas dobro
20 razumeo.

21 O: O tome da je bilo civila ubijenih sam znao, ali kako su ubijeni i
22 kakav je masakr... kako su izvođeni, kako su likvidirani, ja to stvarno nisam
23 znao. Nisam imao od koga da saznam. Ako je takvih slučajeva bilo, normalno.

24 P: U redu. A šta ste znali o ubijenim civilima u Škabrnji? Pre tog
25 suđenja u Zadru, šta ste o tome znali?

26

27

28

29

30

1 O: Pa, ja sam imao informaciju nakon analiza u jedinicama JNA, mislim, u
2 komandi brigade, da su uglavnom civili stradavali od pogotka granate u kuće iz
3 kojih su pojedini pješadinci, vojnici hrvatski, pucali na vojsku Jugoslovenske
4 narodne armije. Tada bi neki tenk, jedan od tih tenkova, granatom pogodio kuću,
5 i pola kuće bi se srušilo, i tu je, normalno, od gelera i svega, stradavali su
6 civili. Takvu sam ja informaciju imao i s tom informacijom sam ja baratao nakon
7 te... tog događaja.

8 P: U redu. Ali, osim civila koji su stradali u toku granatiranja, Vi
9 niste čuli ni za kakve druge žrtve, civilne žrtve, u Škabrnji? Vi o tome niste
10 ništa znali, osim što ste saznali kasnije?

11 O: Jesam, znao sam.

12 P: Da, samo izvolite. Ako ste znali za druge civilne žrtve pre zadarskog
13 suđenja, molim Vas, recite nam o tome.

14 O: Ja se sećam jednog podatka o lešu koji je pronađen nekoliko meseci
15 nakon tog... te akcije. I, pronađen je u polju, južno ispod sela Škabrnja. Znači,
16 gde se ustanovilo - istražni organi, uz pomoć policije su ustanovili - da se
17 isto radilo o nekom civilu. Znači, koji je nosio neku opremu, nešto... al' sve je
18 bilo civilno. Eto, to znam, za taj slučaj. Znači, nađen je u polju taj leš i
19 radilo se o mlađoj osobi. Uglavnom su i ovi leševi koji su... ovi poginuli, bili
20 su osobe srednjih godina ili starije osobe, i tako. Znači, mlađih nije bilo.

21 P: U redu. Da Vas pitam još za jedno pojašnjenje. Da li ste u to vreme
22 imali još bilo kakve informacije o tome da su civili stradali u Škabrnji?

23 O: To je bilo sve, što sam ja rekao. Drugih informacija ja nisam imao,
24 nit' se... nit' je bilo takvih događanja.

25

26

27

28

29

30

1 P: U redu, hvala Vam.

2 G. BLACK: [simultani prijevod] Sada bih hteo da pogledamo drugu
3 fotografiju iz ove iste zbirke. To je dve-tri stranice kasnije. To je na
4 stranici 7837, molim vas da pogledamo to. To su fotografije F3A i F3B.

5 P: Gospodine, Vi ste govorili o tome da ste bili pored puta i da ste
6 videli tamo ljude, uz put. Da li su to ti ljudi koje ste videli? Da li ste Vi
7 videli ove ljude u Škabrnji 18. novembra 1991. godine?

8 O: Ne, ja ne mogu da potvrdim to, jer leševe... poginule koje sam ja video
9 nisu bili blizu jedan drugog u tom... recimo, na svakih 100 metara sam video ta
10 dva, mislim, tri leša. Tako da to nisam ja video, ovu sliku, niti mogu nešto da
11 Vam kažem o toj slici. Mislim, o ovome što vidimo.

12 P: U redu. Iz dokaza bi se moglo zaključiti da je telo ove žene, u
13 stvari, stradalo jer je tenk prešao preko njega. Vi ste potvrdili, odnosno, čini
14 se svakako da se ovde radi - pošto je žena u pitanju - o civilu. A ne znamo da
15 li možemo još nešto drugo reći o ljudima koji su se našli pored puta, osim toga
16 da je ova žena civil. Da li se slažete?

17 O: Slušajte, ja sam... mene su vozili u oklopnom transporteru, gde je
18 prozor na tom transporteru za svakog od putnika veličine paklice cigara, mali.
19 Nisam bio u poziciji da vidim ispred, ni da vidim iza tog vozila.

20 P: U redu, hvala Vam. Treba da Vam nešto objasnim samo. Kada Vam
21 postavim pitanje, a Vi ne znate da odgovorite na njega, sasvim je u redu, možete
22 reći da ne znate. Možete reći: ne znam ništa o tom dokumentu ili o toj
23 fotografiji. To je sasvim u redu, samo sam to hteo da Vam kažem.

24

25

26

27

28

29

30

1 G. BLACK: [simultani prijevod] Da sada pogledamo kratko dokazni predmet
2 272, takođe na sistemu elektronske sudnice. Molim da se pređe na drugu stranicu,
3 možda čak i treću, a ona završava brojem 7800.

4 P: Gospodine Lakić, ovo su fotografije iz Škabrnje. Da li ste videli
5 ovakvo razaranje 18. novembra 1991. godine, kada ste ušli u selo? Objasnili ste
6 da je bilo teško vidjeti iz vozila u kojem ste se nalazili, ali da li ste nešto
7 ovako videli?

8 O: Ovako nešto 18. i 19. novembra 1991. godine nije urađeno u Škabrnji.
9 Ne, uopšte. To su bila oštećenja, rupa na zidu od granate, krov, crepovi malo,
10 itd. Dakle, nije bilo ovako devastiranih i porušenih objekata. I nije bilo
11 sigurno do ovih dejstava koje su se desili /sic/ tek 1993. godine. Pa to su
12 verovatno objekti porušeni 1993. godine, kad je Hrvatska vojska izvršila
13 agresiju na aerodrom i na ta sela srpska, zapadno... zapadno prema Zadru. To je
14 nakon te 1993. godine su objekti /sic/.

15 P: Gospodine, Vi niste čak ni bili u Škabrnji i Nadinu 19.11., tako da
16 nam ne možete ništa reći o tome šta se tamo desilo, zar ne?

17 O: Devetnaestog novembra ja u Škabrnji i u Nadinu nisam bio. Ja sam bio
18 u rejonu Biljana, obilazio sam ta sela u rejonu TO Opštine Benkovac i ja tu
19 nisam ulazio posle. A to što sam video, to sam video.

20 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Mogu li da se uključim? Da li ste
21 bili u Škabrnji 1993. godine, i da li ste videli razaranja koja su nastala 1993.
22 godine?

23 SVJEDOK: Ja sam u Škabrnji bio i 1992. godine... 1992. godine je -
24
25
26
27
28
29
30

1 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Ne, izvinite, slušajte moje pitanje.
2 Upravo ste rekli tužiocu da 1991. godine nije bilo ovakve devastacije, da je do
3 toga moralo da dođe 1993. godine. A ja Vam postavljam vrlo jednostavno pitanje,
4 da li ste bili tamo 1993. godine, kada je došlo do ovoga razaranja? Da li ste
5 videli dešavanje te devastacije 1993. godine?

6 SVJEDOK: Ja sam 1993. godine video posledice, nakon borbenih dejstava
7 1993. godine -

8 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Saslušajte moje pitanje. Da li ste...
9 Prema Vašem mišljenju, da li se ovo desilo 1993. godine? Da li izjavljujete i da
10 li ste vidjeli da se to desilo i da li se, prema Vašim riječima, to desilo 1993.
11 godine?

12 SVJEDOK: Po mom ubedenju se desilo 1993. godine, posle januara 1993.
13 Nakon tih dejstava.

14 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Dozvolite da Vas podsjetim, a
15 podsjetio sam Vas i na početku današnjeg dana, da ste dali svečanu izjavu u
16 kojoj ste rekli da ćete govoriti istinu i ništa osim istine. Nemojte nam
17 govoriti svoja uvjerenja, nego ono što znate kao činjenicu. Nas ne zanimaju Vaša
18 uvjerenja, osim ako zatražimo da nam ih kažete. U redu.

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Hvala Vam. Ako ne znate kada se ovo desilo, nemojte pokušavati da kažete datum
2 kad se desilo. Samo kažete: "Ne znam kad se desilo," i to je sve. Pitanje koje
3 Vam je bilo postavljeno je da li Vi prihvatate ili poričete da je tako bilo
4 1991. godine? Ako poričete, poredite, a ako prihvatate, prihvatite, ako ne
5 znate, nemojte znati, i sve je vrlo jednostavno. Hvala Vam, možete nastaviti,
6 gospodine Black.

7 G. BLACK: [Simultani prijevod] Hvala, časni Sude.

8 P: Da razjasnimo, gospodine. Da li Vi hoćete da kažete da ne znate, da
9 niste vidjeli ovakva razaranja i ne znate kada se to desilo, ali mislite da je
10 to bilo kasnije? Da li sam Vas dobro shvatio?

11 O: Da, u potpunosti tako.

12 P: Dobro. A Vaša pretpostavka je da je hrvatska strana bila ta koja je
13 1993. razorila Škabrnju, a ne srpska strana, da li sam u pravu? To je Vaša
14 pretpostavka?

15 O: Nisam ja to rekao. Nisam to mislio.

16 P: Dobro. Kada kažete da je ono vjerovatno razoreno 1993.g., Vi niste
17 mislili - iako ste rekli da je to bilo kada je hrvatska strana napala to
18 područje - Vi niste spekulisali o tome koja strana je uništila selo, zar ne?

19 O: Ne.

20 P: U redu.

21 G. BLACK: [simultani prijevod] Završili smo s ovim dokumentom. Hvala
22 Vam.

23 P: A sada, da se usredsredimo manje na razaranja, za to niste znali u to
24
25
26
27
28
29
30

1 Vrijeme, stoga se skoncentrišimo više na civilne žrtve. Vi ste i jučer i danas
2 svjedočili o tome kako ste pokušavali da zaštitite civile u Škabrnji. Da li je,
3 onda, tačno reći da, ako je to zaista bila Vaša namjera, Vi očigledno niste
4 uspjeli u tome?

5 O: Nije to bila moja namera, nego je to bilo meni i naređenje i namera,
6 nakon naređenja, od strane pretpostavljene moje komande, da se angažujemo po
7 planu... na planu evakuacije civilnog stanovništva. Svo civilno stanovništvo, koje
8 je nakon prolaska jedinica JNA kroz deo sela Škabrnje, koje je ostalo iza, svo
9 civilno stanovništvo smo mi evakuisali. Dakle, pripadnici moje jedinice,
10 saniteta vojne policije JNA itd. Sve je to evakuisano. Do jednog čovjeka koji je
11 tamo ostao. I mislim da sam ja, u tom delu, apsolutno uspeo.

12 P: Dobro. Vi ste iskusan oficir, zar ne, gospodine, i Vi znate, zar ne,
13 da ako su vojnici pod Vašom komandom počinili zločine, na primer ako su ubili
14 civile, i ako ste Vi znali za to, a niste uspjeli da to sprečite ili da to
15 kaznite, onda Vas se može smatrati odgovornim za ta ubistva? To znate, zar ne?
16 Na osnovu Vašeg vojnoga obrazovanja, odnosno, vojne obuke koju ste prošli.

17 O: Ja jesam vojnički obrazovan i kvalifikovan za obavljanje poslova koje
18 sam obavljao tokom rata u TO i drugim jedinicama. Da nisam, ne bi' bio u prilici
19 da rukovodim, odgovorno rukovodim, sa hiljadama ljudi. Ja, u tom momentu, što se
20 tiče Škabrnje, nisam bio apsolutno borbeno angažovan, ni sa jednom jedinicom,
21 niti pripadnicima mojih jedinica.

22 P: Dobro. Moje je pitanje je bilo malo drugačije. To je... Ono se zapravo
23 odnosi na ono što ste znali, na osnovu Vaše vojne obuke. Odnosno, to pitanje se

24

25

26

27

28

29

30

1 odnosi na ono što sada znate. I Vi kažete da niste znali šta se desilo i
2 nastavićemo i dalje razgovarati o tome, no, ukoliko su vojnici pod Vašom
3 komandom počinili zločine, ako ste Vi znali za to, i niste uspjeli da to
4 sprečite ili kaznite, znali ste da možete za to biti odgovorni. Da li sam u
5 pravu?

6 O: Ja sam bio svestan odgovornosti svoje u svim eventualnim mogućim
7 situacijama koje su mogle da se dese u ratu. Apsolutno svestan. Moji vojnici, i
8 dalje tvrdim - ne da tvrdim, nego je to činjenica i dokumentovana - nisu
9 učestvovali tu, i ja sam apsolutno izvršio svoj zadatak. U Škabrnji, što se tiče
10 evakuacije, to mi je bio jedini zadatak.

11 P: To shvatam, i u ovom trenutku Vas ne pitam to.

12 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Molim Vas, gospodine, da saslušate
13 pitanje i da direktno odgovorite na njega. Od Vas se ne traži da kažete šta ste
14 radili tog dana ili šta ste radili u Škabrnji, nego Vas se pita šta znate, kao
15 školovan oficir. Da li shvatate tu razliku? Nemojte pokušati da anticipirate
16 pitanja. Pita Vas se nešto sasvim jednostavno i kažite nam šta znate. Kada Vam
17 je rečeno da ste Vi školovani, obučeni vojnik... Izvolite, gospodine
18 Milovančeviću?

19 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, ja nisam uputio prigovor jer je... oprostite...
20 nisam uputio prigovor, smatrao sam da kolega ima pravo da postavi takvo pitanje.
21 Pitanje je hipotetično. Svedok je odgovorio da nije učestvovao u borbenim
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 dejstvima, a dva puta mu se ponavlja isto pitanje: "A ako su Vaši vojnici
2 počinili zločine, da li Vi znate da ste odgovorni?" Svedok dva puta kaže, i
3 treći put ponavlja tu stvar. Ja ovo doživljam kao pritisak na svedoka. Šta sad
4 treba, poplašiti svedoka u toku unakrsnog ispitivanja? Čovek je odgovoran, pod
5 zakletvom je, i objasnio je da kao oficir zna kakva su njegova prava i dužnosti,
6 i objašnjava da njegovi ljudi uopšte nisu učestvovali u borbenim dejstvima.

7 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Prigovor se odbacuje.

8 Gospodine, ja sam Vam postavio pitanje, zapravo rekao sam da Vam je
9 tužilac postavio pitanje o tome šta ste Vi znali, kao obučeni vojnik. Pitanje je
10 ovo: Da li znate, kao oficir, da ukoliko Vaša jedinica počinu zločine i ukoliko
11 Vi znate za njih i ako ne uspijete da spriječite ili kaznite taj zločin, onda bi
12 se Vas moglo smatrati odgovornim za te zločine? Znači, Vaš odgovor treba da bude
13 ili: "Da, znam." ili "Ne, ja to ne znam." Znači, jedno od ovoga dvoga treba da
14 bude Vaš odgovor. I, šta je Vaš odgovor?

15 SVJEDOK: Ja sam se zaposlio u Teritorijalnu odbranu /sic/, pet godina
16 pre rata -

17 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Oprostite, oprostite. Ne odgovarate
18 na moje pitanje. Ja ne želim da znam kada ste počeli da radite; ja samo hoću da
19 znam da li Vi to znate, kao vojno lice, ili ne znate?

20 SVJEDOK: Znam odgovornost, šta je odgovornost oficira u ratnim uslovima
21 -

22 SUDAC MOLOTO: Ne, ja Vas ne pitam o odgovornosti oficira u ratnim
23
24
25
26
27
28
29
30

1 uslovima. Ja Vas pitam o vrlo konkretnoj vrsti odgovornosti. Da li znate da ova
2 konkretna vrsta odgovornosti o kojoj Vam govorim, a to je da biste se mogli
3 smatrati odgovornim za zločine koje je počinila Vaša jedinica, ako ste znali za
4 njih, ako niste uspjeli da ih sprečite ili da ih kaznite. Ili znate, ili ne
5 znate. Vrlo jednostavno pitanje.

6 SVJEDOK: Ja znam da sam odgovoran za sve što moja jedinica učini.

7 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Ja Vas ne pitam sve. Samo saslušajte
8 moje pitanje. Ono je jednostavno i direktno. Pitam Vas, i ne kažem da mi kažete
9 sve, da li znate samo ovo. I Vaš odgovor treba da bude "da" ili "ne". Ako nećete
10 da odgovorite, onda kažite da nećete da odgovorite.

11 SVJEDOK: Ja Vas molim, nakon svega, da mi sad formulišete pitanje kratko
12 i da Vam ja odgovorim sa "da" ili "ne". Jer, sad mi je sve u glavi... ne znam šta
13 da... trebam da ka... kažem.

14 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Pitao sam Vas nešto, i to ću
15 posljednji put ponoviti. Da li Vi, kao vojno lice, znate da, u slučaju da su
16 pripadnici Vaše jedinice počinili zločin za koji ste Vi znali, ako niste uspjeli
17 da sprečite ili kaznite taj zločin, da onda u tom slučaju Vi možete biti
18 smatrani odgovornim za taj zločin, iako ga Vi lično niste počinili?

19 SVJEDOK: Znao sam, da, znao sam. Znao sam da sam odgovoran.

20 SUDAC MOLOTO: Hvala Vam. I, zašto je trebalo petnaest minuta da dobijemo
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 odgovor na to pitanje?

2 Hvala Vam.

3 G. BLACK: [simultani prijevod] Hvala. Hvala, časni Sude.

4 P: Gospodine Lakiću, sada ćemo malo promijeniti temu. Jučer ste rekli da
5 su, u Teritorijalnoj odbrani Benkovca, bili pripadnici i hrvatske i srpske
6 nacionalnosti, i to se nalazi u transkriptu na stranicama 46, 47. Na koji ste
7 mislili vremenski period i u kojem je to vremenskom periodu Teritorijalna
8 odbrana Benkovca imala i Srbe i Hrvate u svom sastavu?

9 O: Imala je i u miru, i u ratu. U miru je imala...

10 P: Izvinite što Vas prekidam. Do kojeg je to datuma, ili kažete da je to
11 stalno bio slučaj, tokom cijele 1991. godine?

12 O: Bio je slučaj, ali u manjem procentu, da su Hrvati bili u ratu dok...
13 do rasformiranja Teritorijalne odbrane u ratu... ratne... 1992. godine u novembru.
14 Bilo je Hrvata, komandira, oficira i vojnika.

15 P: Vi kažete da je, čak i u novembru 1991. godine, odnosno, u vrijeme
16 napada na Škabrnju -

17 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] Svjedok je rekao 1992. godine, ili
18 barem prevedeno je tako.

19 G. BLACK: [simultani prijevod] Hvala, časni Sude. Tačno. I ja sam mislio
20 da je on mislio tokom cijelog tog vremenskog perioda.

21 P: Gospodine Lakiću, govoreći konkretno o novembru 1991. godine, da ne
22 bi bilo nikakve zabune, da li Vi kažete da je u tom vremenskom periodu bilo
23 Hrvata u Teritorijalnoj odbrani Benkovca?

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Da.

2 G. BLACK: [simultani prijevod] Molim sada da pogledamo dokazni predmet
3 30, da ga predočimo putem elektronske sudnice.

4 P: Pogledajte ovo sa mnom; vidjećete da je to dokument, odnosno,
5 izvještaj o radu štaba Teritorijalne odbrane Benkovac. I on potiče od štaba
6 Teritorijalne odbrane.

7 Molim Vas da pogledate posljednju stranicu dokumenta.

8 G. BLACK: [simultani prijevod] Zapravo, da pođemo do kraja posljednje
9 stranice, gdje se vidi...

10 P: Ovo je Vaš potpis, zar ne?

11 O: Jeste.

12 G. BLACK: [simultani prijevod] Da se vratimo na prvu stranicu.

13 P: Vidjećete da je ovaj dokument, koji ste Vi potpisali, izvještaj o
14 radu štaba Teritorijalne odbrane Benkovac, sa datumom 10.11.1991. godine.

15 G. BLACK: [simultani prijevod] Molim da se vratimo na prvi pasus, da se
16 on zumira.

17 P: Ako budete pratili zajedno sa mnom, vidjećete da se kaže: "Odlukom
18 vlade SAO Krajine od 15.07.1991. godine, štab TO opštine Benkovac je 17.07.1991.
19 godine, započeo s formiranjem i naoružavanjem jedinica TO opštine Benkovac.
20 Postojalo je više razloga. Prvi razlog je što su prethodne formacije bile
21 popunjene Hrvatima." A zatim se kaže: "A drugi razlozi su čisto vojne prirode."
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 To znači da Vi niste htjeli da u Teritorijalnoj odbrani Benkovca budu
2 Hrvati nakon jula 1991. godine; to je ono što ovaj pasus izvještaja znači?

3 O: Ja sam hteo, ali Hrvati su napustili, najvećim delom, teritoriju
4 opštine Benkovac. Ja ću Vam imenovati ljude koji su bili ceo rat u
5 Teritorijalnoj odbrani i vojsci Republike Srpske Krajine, Hrvate. Oficire, samo
6 je oficira...

7 P: Gospodine, ako hoćete da mi kažete imena oficira hrvatske
8 nacionalnosti, za koje kažete da su bili u Teritorijalnoj odbrani Benkovca u
9 novembru 1991. godine, biće mi drago da to čujem, ali nemojte mi govoriti o SVK,
10 ili o drugim formacijama. Sada možete nastaviti i kazati nam neka od tih imena.

11 O: Pa, evo recimo, u jedinicama srpske vojske bili su komandiri
12 Mihaljević /?Miljatović/ Darko -

13 P: Prekinuću Vas ovdje. Ja sam usredsređen na Teritorijalnu odbranu
14 Benkovca, a ne na srpsku vojsku ili nešto drugo, nego samo na TO Benkovac. Da li
15 je bio ijedan oficir hrvatske nacionalnosti u novembru 1991. godine u TO
16 Benkovac?

17 O: Pa evo, ja sam Vam rekao, Mihaljević Darko, kapetan. Bio je komandir
18 protivdiverzantske jedinice TO, u mom sastavu.

19 P: I kažete da je tako bilo čak i u novembru 1991. godine, da budemo
20 načisto?

21 O: Da.

22 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Samo da nešto razjasnim.

23
24
25
26
27
28
29
30

1 Srpska vojska, kako se spominje u retku 14, da li je to isto što i TO?

2 G. BLACK: [simultani prijevod] Upravo sam zato i zaustavio svjedoka.

3 Mislim da je on u retku 19 i 20 objasnio da je ta osoba bila u Teritorijalnoj
4 odbrani. No, pitaću svjedoka.

5 P: Gospodine, kada ste prvi put rekli da je gospodin Miljatović bio
6 pripadnik srpske vojske, da li ste tada izjednačili srpsku vojsku sa
7 Teritorijalnom odbranom Benkovca? Da li to dvoje Vama znači isto?

8 O: Pa, znači isto jer je srpsku vojsku kasnije, Krajine, sačinjavali su
9 borci iz Teritorijalne odbrane, koja je bila ukinuta, odnosno, rasformirana. Da,
10 to znači isto.

11 P: Dobro. Dok je dokument na ekranu, molim Vas da pogledate drugi pasus,
12 koji se nalazi na drugoj stranici u verziji na engleskom jeziku.

13 Prije ovoga dijela koji je podvučen, kaže se: "Kroz stalnu reformu,
14 naoružavanje i povećavanje jedinica, razvoj komande i kontrolnog sistema, mi smo
15 omogućili da se naše jedinice koriste kako za defanzivne, tako i za ofanzivne
16 borbene djelatnosti." Tačno je, zar ne, da se Teritorijalna odbrana koristila
17 kako za defanzivne, tako i za ofanzivne borbene djelatnosti tokom 1991. godine,
18 zar ne?

19 O: Ja nisam precizirao koje su jedinice u pitanju. Ali, jedinice koje su
20 na području opštine Benkovac bile zadužene isključivo za obezbeđenje prostora,
21 one su bile defanzivne. A jedinice koje su na tom prostoru trebale da se bore
22 protiv diverzantsko-terorističkih grupa, one su bile i defanzivne i ofanzivne,
23
24
25
26
27
28
29
30

1 po potrebi. Na to sam mislio. I to je tako.

2 P: Napravili ste razliku između jedinica, no ja sam usredsredio pažnju
3 na one jedinice koje su bile ofanzivne i defanzivne, one su bile jedinice TO-a
4 Benkovac, zar ne? Znači, TO Benkovac je imao jedinice koje su sudjelovale i u
5 defanzivnim i u ofanzivnim borbenim aktivnostima, zar ne?

6 O: Jeste, po ratno... ratnoj formaciji Republike Hrvatske, jer ja sam po
7 tom zakonu radio.

8 G. BLACK: [simultani prijevod] Molim Vas da pređemo na sljedeću stranicu
9 verzije na B/H/S-u, a to je na kraju stranice u verziji na engleskom jeziku.
10 Mislim da treba malo da se podigne.

11 P: Vidite, tu je pasus koji počinje riječima: "Početkom novembra..." Molim
12 Vas da čitate ovih nekoliko redaka: "Početkom novembra štab TO SAO Krajina izdao
13 je nalog za formiranje brigade TO-a iz redova Teritorijalne odbrane i resursa
14 benkovačkog TO-a. Do 5. novembra 1991. godine, njega su popunjavali ljudi koji
15 su imali profesionalno rukovodstvo, a posredstvom konstantnog snabdijevanja
16 materijalima i ljudstvom, potpuno je ta jedinica bila pripremljena da izvrši sve
17 zadatke koje joj je naložio štab Teritorijalne odbrane SAO Krajina i komanda 9.
18 korpusa."

19 Da ovo razjasnimo. Tačno je, zar ne, da je do 5. novembra 1991. godine,
20 TO bio potpuno popunjen, snabdjeven i pripremljen da izvrši svoje zadatke?

21 O: Tačno je u potpunosti. Teritorijalna odbrana je bila pripremljena,
22 organizovana po formaciji prijeratnoj, normalno, mirnodopskoj, ali za ratne
23
24
25
26
27
28
29
30

1 uslove. Tačno je.

2 P: Dobro. Hvala Vam. U sljedećem pasusu se kaže: "U stvaranju(...)."

3 G. BLACK: [simultani prijevod] A u engleskom je to na sljedećoj
4 stranici: stranica br. 3.

5 P: Kaže se: "U stvaranju vojne organizacije i sistema odbrane u
6 nadležnosti ovog štaba, stalno smo bili u saradnji s ostalim subjektima
7 opštenarodne odbrane, komandi JNA, Stanice javne bezbjednosti Benkovac i drugih
8 subjekata DPZ-a."

9 I ovo je tačno, zar ne? Da je postojala stalna saradnja sa policijom,
10 između ostalih subjekata sa kojima se saradivalo?

11 O: Saradnja je morala da postoji isključivo u skladu sa zakonima. I ona
12 je na tom principu zasnivana i ostvarivana.

13 P: Hvala Vam. Zatim, sljedeći pasus, nešto niže. Na istoj stranici u
14 verziji na B/H/S-u, a i na engleskom. Tu se kaže - to je dokument koji ste Vi
15 potpisali u novembru 1991. - kaže se: "Prisutnost sve većeg kriminala na svim
16 nivoima i nesuzbijanje istog također veoma negativno utiče na moral jedinica."
17 Zatim, još jedna rečenica o političkoj situaciji. I posljednja rečenica u ovom
18 paragrafu kaže: "Postoji opravdani strah iz naprijed navedenoga, a zbog
19 nefunkcionisanja pravnog sistema, od bojazni stvaranja privatnih paravojnih
20 formacija."

21 Dakle, Vi ste bili u potpunosti svjesni, u novembru 1991. godine,
22 prisustva kriminala na svim nivoima, i neuspjeha da ga spriječite, zar ne?

23
24
25
26
27
28
29
30

1 U kontekstu rada Teritorijalne odbrane?

2 O: Teritorijalna odbrana nije bila namenjena da se bori protiv
3 kriminala, ali je, logistički i u svakom pogledu, izuzev onog oružanog, pomagala
4 ostalim strukturama da se bore protiv kriminala. U svakom ratu, pa i našem ratu,
5 su se sa svih strana sjatile razni, pod navodnicima "dobronamjernici", kojima je
6 isključivi, prvenstveni cilj bio kriv... obavljanje krivičnih kriminalnih radnji
7 na terit... na ratnim teritorijama. Normalno, određen... mi smo se borili i pomagali
8 smo miliciji SAO Krajine, koja je imala male snage, da se bore protiv tog
9 kriminala, tih kriminalaca. A njih je bilo, samo da Vam kažem, svakodnevno
10 toliko da milicija nije mogla, pored redovnih poslova, da se bori protiv tako
11 obučениh kriminalaca, pripremljenih i s određenim ciljevima na tim ratnim
12 teritorijama. A milicija se borila i stvarno se borila, i poginuli su mnogi
13 policajci u borbi na raznim... sprečavanju tih nedela, odnosno, krivičnih dela.

14 P: Kada govorite o navodno dobronamjernim ljudima, čiji je prevashodni
15 cilj bio da se bave zločinom, nažalost među njima su bili i pripadnici
16 Teritorijalne odbrane, zar ne?

17 O: Ne. Ako je bilo, to su bili minorni, kako da kažem, slučajevi, jer su
18 bili pod našom kontrolom. Vojnik koji je pod našom kontrolom, onda on nije u
19 nadležnosti milicije, nego u nadležnosti Teritorijalne odbrane. To smo mi
20 rešavali, na te nisam ni mislio - ako je bilo kod mene, u mojoj strukturi - nego
21 na ono što je van TO, što je van oružanih formacija zakonom uređenih. Na taj
22 kriminal. To je... ovo je inače ocena izvučena iz civilnih procena. Znači, vlasti,
23 legalnih vlasti i... i, normalno, svih struktura na teritoriji koje su bile
24 odgovorne za poslove iz svoje nadležnosti. Nisam ja to... to je ocena koja je
25 bazirala se na raznim, ali sigurnim izvorima.

26 P: U redu. I Vi ste, dakle, uvrstili tu procenu u svoj izveštaj. Je li
27 tako, ako sam Vas dobro shvatio?

28
29
30

1 O: Normalno, mogao sam ja i da ne uvrstim, imao sam i to ovlašćenje, ali
2 sam se slagao sa tim stavom, sa tom ocenom.

3 P: Dobro. Gospodine, nije potrebno da se okrećete ili na neki način
4 pokušavate da nešto pitate Odbranu. Fokusirajte se na ono što Vas ja pitam. Samo
5 još jedan pasus iz ovog dokumenta, to je posljednji pasus. To je posljednji
6 pasus. I tu stoji: "Ovaj štab, kao što je i do sada bio, ostaće i raditi u cilju
7 ostvarivanja opštih interesa srpskog naroda na ovom području, bez obzira na
8 kakve političkih i druge uticaje. Uvereni smo da samo zajedno, uključujući sve
9 ljudske, materijalne i vojne potencijale na našoj teritoriji, možemo slomiti
10 neprijatelja i omogućiti ovom narodu da slobodno živi na svojoj zemlji."

11 Vi ste svoj posao, kao komandant štaba TO-a, videli u kontekstu rada u
12 interesu srpskog naroda, je li tako?

13 O: Ako mislite isključivo, samo srpski narod, ja nisam mogao re... ja
14 nisam u životu nikad bio nacionalista, nit' sam bio šovinista. I u Srbiji sada,
15 u kojoj ja živim, ja kažem "Srbija, srpski narod", ne mislim samo na Srbe,
16 mislim na sve one koji s nama žive. Sasvim ravnopravno, sasvim. Tako sam mislio
17 i na te u Benkovcu. Mene i danas iz Benkovca Hrvati, časni i nečasni,
18 pozdravljaju jer sam bio častan. Nisam ja mrzio Hrvate nikad, nit' ću ih mrziti.
19 Nemojte misliti, ja to pod tim "srpski" nisam rekao srpski narod i 150 Hrvata
20 što je ostalo, recimo. Bilo bi smešno da sam to napisao.

21 P: U redu. Ja sad samo, u stvari, izvodim zaključke iz Vašeg jezika.

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Nisam ja to rekao, to ste Vi rekli. Moje pitanje Vama je bilo da ste Vi, u svom
2 radu kao komandant TO, smatrali da je Vaša misija, Vaš zadatak, da štítíte
3 interese srpskog naroda. Do stoji ovde, da li to potvrđujete, ili kažete da ovaj
4 dokument nije tačan?

5 O: Srpskog naroda i svih ostalih građana koji su u toj Krajini u tom
6 momentu bili. Nisam ja nikad nikoga izdvajao. Nit' su izdvajali moji
7 pretpostavljeni. Nit' sam... nikad, ni u snu. Mislím, to je takav izraz, takav
8 izraz koriste i sada političari, normalno. U Crnoj Gori će reći crnogorski
9 narod, a ima, ne znam ni ja, Srba, Albanaca, ovoga. To je tako. Mislím ne mogu
10 sad i reći ne znam koji procenat još kojih ima tu... ne znam ja ko je sve bio tu.
11 Ali, većina, 95%, recimo, bili su Srbi. Pa kako da kažem nego srpski narod u
12 Srpskoj Krajini? Al' nije to s nekog nacionalističkog ili šovinističkog
13 gledanja. Ni najmanje.

14 P: U redu. Hteo bih samo da mi pomognete da razumem poslednju rečenicu,
15 jer iz engleskog prevoda nije baš sasvim jasno, pa bih hteo da sam siguran da
16 sam dobro razumeo. Na samom kraju kaže: "Bićemo u stanju da slomimo neprijatelja
17 i omogućimo svom narodu da slobodno živi na svojoj zemlji."

18 Pa se samo pitam, na čiju to zemlju mislite? Da li Vi to kažete da se
19 omogućí srpskom narodu da živi slobodno na hrvatskoj zemlji, ili samo tu kažete
20 da srpski narod treba da živi slobodno na srpskoj zemlji? Pa Vas molim da to
21 samo objasnite jer jezički mi nije jasno šta to znači u ovoj rečenici.

22 O: Ja nisam rekao ni da je to srpska zemlja, ni da je hrvatska zemlja. U
23 tom momentu je Hrvatska, i sadašnja Hrvatska, bila i srpska zemlja, jer su Srbi

24
25
26
27
28
29
30

1 tamo živeli vekovima. I dan danas ja, koji ne živim u Hrvatskoj, smatram da je
2 to moja zemlja, zvala se ona Hrvatska ili ne znam kako. Nisam ja mislio u tom
3 smislu da ćemo mi stvoriti neku novu Srbiju na zemlji na kojoj smo bili vekovima
4 zajedno s Hrvatima i nije nam smetalo da se zove Hrvatska, ni najmanje. Nikad
5 nam nije smetalo da se zove Hrvatska. Ni sad mi ne smeta da se zove Hrvatska. Tu
6 su rođeni moji pradedovi, generacije mnoge, tu smo mi živeli sasvim normalno. I
7 ja bih sad želeo da sad, i sad živim sasvim normalno i da otvoreno gledam u oči
8 tim ljudima, koji tamo žive. To je cilj bio i ljudi, političara, velikog broja
9 političara naše Krajine. Ja zbog toga... da je to bilo cilj, da se živi samo na
10 srpskoj zemlji, ja nikada, ja ne bi' bio vojnik, niti se borio, nit' bi' se
11 angažovao na tom planu. Ja lično. Ako dozvolite?

12 P: Pa, ako je to u odgovor na pitanje, samo kratko, molim Vas. Možete
13 nastaviti.

14 O: Hteo sam samo da Vam ukažem na jedan detalj. Prilikom izbora mog za
15 komandanta Teritorijalne odbrane, 1990. godine, u Skupštini su bili i Hrvati i
16 Srbi, odbornici. Kompletna skupština opštine Benkovac. I meni su podršku dali i
17 Hrvati, kao komandantu, jer su znali mene lično da, ako se u bilo koji uslovima
18 angažujem ja, da neću dozvoliti ako dođe do zla, do sukoba, da neću dozvoliti to
19 što se... što se, nažalost, ponekad i dešavalo na teritorijama hrvatske Krajine. I
20 dan-danas ponosno, odnosno, svakome mogu da pogledam u oči, jer sam ceo svoj...
21 tih 5 godina ratovanja... bio sam i prvi službeni pregovarač sa hrvatskom stranom,
22 bio sam u Zadru, sa generalima Hrvatske vojske. Mislim da ja se... i dan-danas
23 mogu da Vam to ilustrujem, ta događanja. Prema tome, meni je bio cilj da se
24 smiri stanje. Nek se... neka to bude hrvatska država; mi smo mogli imat' svoju
25 autonomiju, mi smo se borili za autonomiju kulturnu. Da živimo normalno.

26 P: U redu. Ja sam Vam dopustio da date objašnjenje, al' mislim da ste
27 izašli izvan okvira toga. Da Vam postavim neka druga pitanja.

28 Juče ste također rekli da niko nije mogao bitiu TO-u ko nije bio
29
30

1 stanovnik Benkovca, žitelj Benkovca. I to stoji u transkriptu. Međutim, u
2 praksi, ustvari ljudi izvan Benkovca su se borili prsa, odnosno rame uz rame, i
3 bili su pod komandom benkovačkog TO-a, zar ne? I to konkretno mislim na 1991.
4 godinu.

5 O: Ne. Ne. A sad ću Vam reći, jer znam na šta mislite, pa ću Vam to i da
6 objasnim kasnije, ako dozvolite. Nikakvih mogućnosti nije bilo da post... da neko
7 postane pripadnik Teritorijalne odbrane zašto on voli Teritorijalnu odbranu i
8 došao je iz Bosne, recimo. Nikakvih mogućnosti. On treba da ima karton, da ga ja
9 uvedem u kartoteku, da se skine sa neke kartoteke koja je negde. Da ga zadužim
10 uniformom, da ga zadužim s naoružanjem, da ga rasporedim u jedinicu, da zna
11 kodeks ponašanja u Teritorijalnoj odbrani. Znači, to nije... mi smo obuku vršili s
12 tim ljudima pre rata, da bi bili teritorijalci. Nije mog... i, naročito, ne samo
13 zbog obuke, nego nije postojalo zakonskih osnova da se ti ljudi uvrste u naše
14 sastave. A ja pretpostavljam, znam na šta aludirate, pa ćemo kasnije o tome da
15 raspravimo.

16 P: U redu. Pa, mene iznenađuje da Vi znate šta ja hoću da kažem. Ono na
17 šta sam ja, ustvari, ciljao je da u napadu na Škabrnju -

18 O: Pretpostavljam.

19 P: Pa, mislim da je bolje da ne pretpostavljate šta ja hoću da kažem,
20 nego se usredsredite na moja pitanja. Dakle, u toku napada na Škabrnju, jedan
21 određeni broj dobrovoljaca iz Srbije, možda nekih drugih krajeva, borio se pod
22 komandom TO-a. To je tačno, zar ne? Ili nije tačno?

23 O: To nije tačno.

24 P: Dobro. Možda ćemo se kasnije vratiti na to pitanje. Samo jedno malo
25 pojašnjenje, opet iz Vašeg jučerašnjeg iskaza, i to je na stranicama 55 do 57.

26

27

28

29

30

1 Vi ste rekli, govorili o tome kako je JNA preuzela kontrolu nad oružjem TO-a i
2 rekli ste da je to bilo u junu 1991. godine. Nije li tačno, u stvari, da se to,
3 zapravo, dogodilo u maju ili junu 1990. godine, a ne 1991.? Dakle, možda da
4 stavite to u kontekst - da li je bilo pre ili Plitvica, pre ili posle barikada?
5 Dakle, recite mi da li je to... ako mislite na ove druge stvari, zar nije tačno da
6 se to dogodilo 1990., a ne 1991. godine?

7 O: U TO ne. To je tačno da je to bilo početkom juna, 1991. godina
8 sigurno. To su možda neke informacije vezane bile za miliciju, a ne... ne sećam se
9 toga i šta je bilo s milicijom. Jer se tu odnosilo i donosilo naoružanje, pa
10 dešavalo se to u tim si... Al' kod mene ne. Kod mene je vojska, Jugoslovenska
11 narodna armija, dislocirala naše naoružanje, ne znam gde. U junu 1991. godine.
12 Nakon barikada, kad je već pretila ratna opasnost.

13 P: U redu. Ne želim na ovome da se zadržavamo predugo.

14 G. BLACK: [simultani prijevod] No, molim Vas da pogledamo dokazni
15 predmet 409, da ga stavimo na monitor. Hvala Vam.

16 P: Gospodine Lakiću, ako možete zajedno sa mnom da pogledate ovo
17 nakratko. Ovo je iz Saveznog sekretarijata narodne odbrane, Glavni štab oružanih
18 snaga SFRJ-a. I potpisao ga je načelnik Glavnog štaba, odnosno Generalštaba,
19 Blagoje Adžić. I ako pogledate sada, vidite datum u vrhu stranice, 14. maj 1990.
20 godine. Molim da sada samo pokažemo pasus broj 1, hvala.

21 Molim Vas, pogledajte ovo zajedno sa mnom, gospodine. Videćete da se tu
22 govori o štabovima Teritorijalne odbrane socijalističkih republika i autonomnih
23
24
25
26
27
28
29
30

1 pokrajina. Organizovaće preuzimanje skladišta i čuvanja ukupnog naoružanja
2 oružja TO i municija, i to u skladištima i magacinima JNA. Ovo je naređenje koje
3 je izdato u maju 1990. godine. Da li će ovo promeniti Vaše mišljenje o tome kada
4 se to dogodilo, ili ste i dalje sigurni da je to bila 1991. godina?

5 O: Mi smo imali informacije da JNA u delovima, pojedinim delovima
6 Jugoslavije, gde je pretila već ranije mogućnost sukoba - kao što je Slovenija i
7 ne znam sad da nabrajam, ne mogu da se setim - na tim mestima u mnogim
8 republikama i nekim opštinama nije oružje Teritorijalne odbrane čuvano samo u
9 kasarnama, nego je čuvano negde u... na mestima gdje je štitila milicija, recimo,
10 gdje je štitila jedinica Teritorijalne odbrane, itd. Nisu sve naoružanje i
11 municija bili u kasarnama JNA. Zbog toga je to... to... naoružanje i ta municija JNA
12 htela da stavi pod svoju kontrolu. To, na tim mestima gde je to tako bilo. A u...
13 pardon... a u Benkovcu, Kninu, i ovim opštinama Dalmacije, sva municija i svo
14 naoružanje, i u Splitu i u Zadru, bila je u kasarnama. Kasarnama, već je bila
15 tu. A u nekim opštinama je bila pod kontrolom milicije, pod kontrolom drugih
16 struktura. Razumete? Zbog toga je to to, verovatno je naređenje... u tom periodu
17 je oružje stavljano pod kontrolu -

18 P: Gospodine, u redu je. No, moje je pitanje jedino bilo, s obzirom na
19 datum koji se nalazi na ovom naređenju, da li je to promenilo Vaše mišljenje o
20 tome kada se to zapravo dogodilo u Benkovcu? Dakle, da li je to Vas pokolebalo i
21 mišljenje da je to bilo 1990. godine, ili ste još uvek sigurni da je to bilo
22 1991.? To je moje jedino pitanje.

23 O: Pazite, ja sam kao komandant Teritorijalne odbrane, od 1990. do 1991.
24 godine, za tih skoro godinu dana, imao određene aktivnosti na planu obuke. I ja
25 sam koristio sasvim normalno naoružanje na obuci. Ja sam to naoružanje... ali,
26 normalno, po proceduri da mi odobri štab u Splitu, pa mi komanda -

27
28
29
30

1 P: Gospodine, u redu. Dakle, Vi kažete: ne, sigurni ste da se to
2 dogodilo 1991. godine, bez obzira na ovo naređenje. To je sve što sam vas pitao.

3 Časni Sude, vidim da je vreme za pauzu.

4 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] U redu. Imaćemo pauzu do 10.45h.

5 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prijevod] Molim ustanite.

6 ... Početak pauze u 10.15h

7 ... Sjednica nastavljena u 10.44h

8 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prijevod] Izvolite sestii.

9 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Black, izvolite.

10 G. BLACK: [simultani prijevod] Hvala.

11 P: Gospodine Lakić, juče ste malo govorili o barikadama koje su Srbi
12 podigli. Moje prvo pitanje je ovo: 1991. godine, na tim barikadama su se
13 delimično nalazili i policajci SAO Krajine, je li to tačno?

14 O: Policajci SAO Krajine su imali zadatak da obezbjeđuju saobraćaj po
15 teritoriji. Ako ih je neko viđao, onda ih je viđao u rješavanju tih problema
16 koji su nastajali barikadama, koje je narod dizao. Znači, to je istina i
17 činjenica, jer ja sam od njih dobio informacije šta se dešava na... ja, kao
18 komandant TO. Oni nisu bili oni koji su pravili barikade, nit' su ne znam ni ja
19 šta radili sa barikada, nego su imali određene službene zadatke, u smislu
20 kontrole saobraćaja, u smislu rešavanja tih problema, u smislu ubeđivanja naroda
21 da to maknu, da to poči... raščiste, i tako.

22 P: U redu. Ali, u svakom slučaju, oni su ponekad bili prisutni na
23
24
25
26
27
28
29
30

1 barikadama, je li tako?

2 O: Prisutni isključivo u smislu regulisanja saobraćaja i rešavanja
3 problema.

4 P: U redu. U redu. A te barikade, zbog njih je bilo teško i, ponekad,
5 čak nemoguće Hrvatima iz Škabrnje, a verovatno i iz Nadina, da stignu do Zadra
6 na posao, ili iz drugih razloga, je li tako?

7 O: Nije tako. Zato što... jer Nadin i Škabrnja imali su saobraćajnicu koja
8 je bila na zadarskoj otvorena, nikad... i nikad tu; oni su sami sebi možda pravili
9 barikade, ali mi nismo imali, ovaj, to nije bilo prema Škabrnji, Škabrnja je
10 bila zadarska opština. Oni nisu pravili barikade. Ovo je sigurno između sebe,
11 jer su bili povezani na teritoriji zadarskoj. Ja ne znam, nisam upoznat s njima,
12 mislim, samo bi sebi pravili barikade.

13 P: Prema tome, po Vama, na putu između Škabrnje i Zadra nije bilo
14 barikada? Na tom putu, recimo negde 1991. godine, između Zemunika i...

15 PREVODITELJ: Prevodilac nije čuo drugo mesto.

16 P: Ako ne znate, to je sasvim u redu, možete reći da ne znate.

17 O: /nečujno/ ...Zemunik, jer je kasnije /nerazgovijetno/ on pripao
18 benkovačkoj opštini. Ali Škabrnja je direktno izlazila na glavnu saobraćajnicu
19 prema Zadru, i do Zadra nije bilo nijednog srpskog sela, u smislu da je neko
20 mogao, ako baš... I Hrvati su pravili barikade, odma' da Vam kažem. Na teritoriji
21 benkovačke opštine, gde su... unutar teritorije, gde su bila hrvatska sela, i oni
22 su pravili barikade za svoje selo, sebe su štitili od... od nekih eventualnih
23 Srba, lotalica, i neslobodnih strelaca, ako ih je bilo. Nije to samo - nemojte
24 mislit' da je to bilo srpski... srpski model i, ne znam ni ja, izum. Građenje
25 barikada u tom momentu, koje su bile sušta potreba nastala iz straha, verovatno,
26 građani... građani su to sami štitili sebe, građani. I Hrvati i Srbi.

27

28

29

30

1 Pa i hrvatsko selo /nerazgovijetno/, u zaleđu, u centru, svoji su barikade
2 napravili oko sebe prema srpskim selima...

3 P: U redu, gospodine, možete tu zastati. Izvinite što Vas prekidam, ali
4 mislim da ste nam to već objasnili, pa nije potrebno dalje da se na tome
5 zadržavate. No, da sada na trenutak se usredsredimo na srpske barikade.
6 Prihvatit ćete, je li tako, da je to ponekad dovodilo do zabrinutosti i čak
7 straha, strahovanja kod hrvatskog stanovništva u tom području? Ili ne
8 prihvatate?

9 O: Ja mogu da... jednako kol'ko se toga plašio srpski narod, u istoj mjeri
10 se, sigurno, plašio i hrvatski narod. Nikome to nije bilo srećno rešenje. To ja
11 tako prihvatam. Ja vjerujem da je svaki razuman Hrvat, kao i razuman Srbin, se
12 bojao nekog krajnjeg rezultata tih svih manifestacija. Sigurno jeste. Obostrani
13 strah.

14 P: Da, da, u redu. Hvala Vam. Dakle, odgovor je: da, bilo je straha na
15 hrvatskoj strani?

16 O: Straha, da.

17 P: U redu, hvala Vam. Vi ste malo juče govorili o borbama u Polači u
18 maju 1991. godine. Polača je otprilike 10 kilometara vazdušnom linijom od
19 Škabrnje, je li tako? Otprilike?

20 O: Tu negde, možda malo manje, os... sedam-osam... devet.

21 P: U redu, hvala.

22 G. BLACK: [simultani prijevod] Časni Sude, to je na 30. stranici na
23 karti, odnosno zbirci karata, ako vas interesuje da vidite to mesto.

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Gospodine svedoče, Vi ste rekli da je Polača i, rekao bih, u istoj
2 meri ili u priličnoj meri kao i Škabrnja, bilo hrvatsko selo koje je bilo
3 okruženo uglavnom srpskim selima.

4 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] Oprostite, Vi ste rekli na 30.
5 stranici, ja to ne mogu videti na karti.

6 G. BLACK: [simultani prijevod] Da, to je na 30. stranici, 1A i 1B, u
7 gornjem delu s leve strane.

8 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] Da, evo vidim sada. To nije na istom
9 putu, ali -

10 G. BLACK: [simultani prijevod] Tako je, to je južno i pomalo istočno.

11 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] Hvala.

12 G. BLACK: [simultani prijevod]

13 P: Gospodine svedoče, moje pitanje je: Vi ste rekli da je Polača
14 uglavnom bilo pretežno hrvatsko selo, okruženo srpskim selima, je li tako?

15 O: Mešovito selo, ali u većini hrvatsko. Osamdeset posto Hrvata je bilo.
16 Možda, tako, šta ja z... tu negde.

17 P: U redu. I Vi ste rekli - to je na 58. stranici jučerašnjeg
18 transkripta - da seljani iz Polače nisu prihvatili policiju SAO Krajine iz
19 Benkovca kao svoju policiju, pa je zbog toga hrvatska policija osnovala i svoju
20 bazu, odnosno, svoje prisustvo u Polači. Da li sam ja to Vas dobro razumeo?
21 Hrvatski MUP.

22 O: Ne. Hrvatska je, sa svojom dodatnom paravojnom formacijom
23 redarstvenika, htela pošto-poto da ovlada u potpunost... odnosno, da kontroliše,
24 ne da vlada, nego da kontroliše teritorij gde su u koncentraciji bila sela sa
25 srpskim stanovništvom. Njima je... oni nisu, verujem da nisu pitali hrvatski narod

26

27

28

29

30

1 u Polači, da li voli benkovačku policiju, ili Zadarsku. Nego su nametnuli, sa
2 tom gradnjom stanice, policijske stanice u Polači, nametnuli su tom narodu sebe
3 i onda su izazvali tu incidente i došlo je do tog sukoba. Tu nije nikada
4 postojala policijska stanica, u Polači, nikada pre.

5 P: U redu. Možda sam ja te stvari u stvari kombinovao u svom pitanju. Vi
6 ste juče rekli... Vidim da je sada stranica bila promenjena, to je sada na
7 stranici 10138. I Vi ste tu rekli, govoreći o seljanima iz Polače: "Oni više
8 nisu uvažavali, ili smatrali svojom, policijske snage koje su bile prisutne u
9 benkovačkoj policijskoj stanici."

10 Da li ostajete pri tom jučerašnjem iskazu, ili biste hteli nešto da
11 izmenite?

12 O: Ne, ja nisam znao šta misle ti koji... ako nisu prihvatili policiju u
13 Benkovcu, da l' tako misle - ja to nisam znao. Oni su... to je bilo tako nametnuto
14 rešenje preko noći. Pojavila se... pojavila se policija u Polači, redarstvenici iz
15 Zadra, i onda je, normalno, došlo do reagovanja naroda srpskog u toj Polači,
16 okolnim selima, i oni su tražili pomoć iz Benkovca, jer je za taj... za to
17 područje bio nadležan benkovački SUP, a ne zadarski. Znači, benkovačka opština,
18 benkovački SUP i benkovačka milicija. I oni su se, van svih tih zakonski
19 regulisanih rešenja pojavili tu i postali su remetilački faktor, što bi se
20 reklo. Znači, faktor koji poremeti nešto što je već... nije ranije postojalo.

21 P: U redu. A kad ste juče rekli da: "Seljani Polače nisu smatrali
22 policijske snage iz Benkovca svojim snagama", zbog čega ste to rekli? Da li ste
23 juče bili... to što ste rekli netačno, ili zbog čega ste sad izmenili iskaz u
24 odnosu na ono što ste rekli juče?

25 O: Nisam ja izmenio, nego je opšte neko pravilo, nazovimo ga tako, da
26
27
28
29
30

1 je Hrvatu, slobodnom Hrvatu, normalnom građaninu koga nije interesovala
2 politika, sredstva informisanja, političke stranke, ja verujem možda čak i crkva
3 - takvu smo imali informaciju, ali ne znam, mislim, ne mogu da kažem - su
4 nametnuli, nametnuli nepoželjnost obraćanja organima države Hrvatske u kojima se
5 nalaze Srbi. Nije bilo preporučeno Hrvatu da se obraća organima države Hrvatske
6 u kojima su radili Srbi. To je bio razlog. Ja sam smatrao, kao 'ajde ne... kao da
7 neće se reć' da ne voli, da ne prihvata, nego je njima, ljudima, rečeno: Nemojte
8 tamo dok se ne reši, verovatno, pitanje nacionalno.

9 P: Gospodine! U redu, mislim da sada se udaljavate od onoga što sam Vas
10 ja pitao. Ja ne govorim o hrvatskim organima u kojima su bili zaposleni Srbi, ja
11 Vam govorim o policiji Krajine, da budemo načisto. U ovo vreme, 1991. godine,
12 policija u Benkovcu su u stvari bili policija SAO Krajine, je li tako?

13 O: Jeste, tako je. Ali, u toj policiji SAO Krajine u Benkovcu, pored
14 Srba policajaca, bili su i Hrvati policajci, koji su živeli u Benkovcu. I oni
15 su, normalno, predstavljali taj procenat hrvatskog stanovništva na opštini. U
16 tom momentu je to bilo tako.

17 P: Pa svakako ne u maju 1991. godine. Benkovačka policija je bila skoro
18 isključivo srpska u to vreme, zar ne?

19 O: Ne. Nije isklj... /nečujno/

20 P: Dobro. Komandant je bio Boško Dražić, je li tako?

21 O: Boško Dražić se pojavio kao komandir tu, ja mislim u aprilu mesecu
22 devedes'... ne znam /nerazgovijetno/, ovaj, ali se... on je bio tada komandir,
23 jeste, tačno. Načelnik, u stvari, načelnik policije.

24 P: U redu. Do tada, policija SAO Krajine je, praktično, bila odbacila
25
26
27
28
29
30

1 ovlašćenja, odnosno autoritet Hrvatskog MUP-a, je li tako? I, u stvari, u to
2 vreme već su postojali oružani sukobi između SAO krajiške policije i hrvatskog
3 MUP-a u Plitvicama, krajem marta, zar ne?

4 O: Jeste, bio je taj događaj u Plitvicama. Jeste, ali pazite o čemu se
5 radi. U Benkovcu je ostao priličan broj Hrvata koji su živeli još... ceo rat.
6 Građana.

7 P: Dobro. Izvinite što Vas prekidam, ali tačno je, zar ne, da je
8 policija SAO Krajine, uključujući i policiju u Benkovcu, odbacila autoritet,
9 odnosno ovlašćenja MUP-a Hrvatske u maju 1991. godine, je li tako? Ako ne znate,
10 možete reći da ne znate.

11 O: Da li je odbacila? Ili se policija, kako da kažem, vezala na policiju
12 Krajine? To je, na neki način, isto. Jer je stavila sebe pod zakon... mislim, pod
13 sistem rukovođenja, komandovanja milicije Krajine. To je tačno, da je bila pod...
14 pod rukovodstvom milicije SAO Krajine. Ostatak tog... te policije u Benkovcu, koji
15 je bio većinski srpski, ali bilo je i Hrvata tada još. To je tačno.

16 P: U redu, hvala Vam. Da sada na trenutak samo promenimo fokus
17 interesovanja i da govorimo o onim borbama u Polači. Vi ste rekli da je policija
18 SAO Krajine iz Benkovca preuzela kontrolu nad uzvisinama i ja pretpostavljam da
19 su to uzvišice oko Polače, i da je tri ili četiri dana bilo sporadičnog pucanja
20 i da je, u osnovi, život bio poremećen u tom kraju, je li tako? Da li sam ja
21 dobro razumeo Vaš iskaz od juče?

22 G. BLACK: [simultani prijevod] To je 60. i 61. stranica transkripta.

23
24
25
26
27
28
29
30

1 SVJEDOK: Delimično. Da Vam pojasnim detaljno. Uzvišice iznad Polače su
2 već najpre zaposeli hrvatski redarstvenici. Dakle, najpre su se oni tu pojavili.
3 Kad su se oni tu pojavili, i počeli u selu Polača da kontrolišu saobraćaj i
4 maltretiraju putnike, onda se pojavila policija iz Benkov... benkovačke policijske
5 stanice, i ta policija je, normalno, zauzela brda u rejonu srpskih sela Jagodnja
6 Gornja i Jagodnja Donja. Ne u Polači, nego na...na srpskoj strani, udaljeno dva-
7 tri, kilometar i po-dva, razumete? Ali pre su se pojavili hrvatski redarstvenici
8 na brdima iznad Polače. Oni su prvi ti bili, koji su se pojavili.

9 G. BLACK: [simultani prijevod]

10 P: No, juče ste Vi to nešto drugačije objasnili. Rekli ste sledeće - a
11 to je na stranici 10140 - kada Vam je postavljeno pitanje šta se tamo događalo,
12 kako se celo to pitanje rešilo, a Vi ste rekli: "Sa hrvatske strane bilo je
13 hrvatskih snaga. Sa srpske strane bile su njihove snage. Benkovačka policija i
14 druga policija zauzeli su područje, odnosno, brda oko mesta. I, u toku ta tri
15 ili četiri dana, pa sve do 5. i 6. maja, dolazilo je do razmene sporadične vatre
16 i život je zamro u tom području."

17 Prema tome, Vi niste ništa pominjali Hrvatski MUP, niti to da su oni
18 prvi bili ti koji su zauzeli položaj. Vi ste samo rekli da je benkovačka
19 policija i druga policija zauzela, odnosno, uzela kontrolu, zauzela položaje na
20 uzvišicama i to se tako i dogodilo, je li tako?

21 O: To što Vi spominjete "druga policija", misli se na policiju
22 redarstvenika MUP-a Hrvatske. Oni su zauzeli brda sa svoje strane, a Srbi brda
23
24
25
26
27
28
29
30

1 sa svoje strane. Mislim, to je... ja u jednoj rečenici nisam mogao da Vam sad ne
2 znam ni ja detaljno šta kažem, al' to je to, to je činjenica. Ja ću Vam na karti
3 pokazati gde je ko zauzeo. Pravu činjeničnu... mislim, pravo stanje na terenu.

4 P: Gospodine, nije li zapravo tačno da ono što se desilo u Polači, u
5 odgovor na prisustvo hrvatske policije u Polači, da je policija SAO Krajine
6 zauzela borbene položaje i pokušala da istjera hrvatsku policiju silom? Zapravo,
7 to se desilo, zar ne?

8 O: Hrvatska je policija imala namjeru da istjera silom srpsku policiju,
9 da je tako nazivamo, policiju iz Benkovca, a policija iz Benkovca, jer je Polača
10 teritorija opštine Benkovac, je imala... imala nadležnost da tu paravojnu jedinicu
11 hrvatsku izbacila sa područja Polača, Polače, jer je Polača selo na teritoriji
12 opštine Benkovac, za šta je odgovorna stanica SJB Benkovac. /nerazgovijetno/

13 P: No, tamo nije bila srpska policijska stanica, u Polači? Vi ste sami
14 rekli da je nije bilo ranije, zar ne?

15 O: Nije bilo ranije ni u Polači ni u srpskim selima oko Polače, nije
16 bilo potrebe. Tu je sasvim normalno... normalan život tekô, tu se patroliralo
17 vozilima, patroliralo se redovnim radom policije. Nije bilo potrebe uopšte za
18 policijom. Mislim, u Polači.

19 P: A to je bilo uglavnom hrvatsko selo. A kada je hrvatski MUP tamo
20 ustanovio svoju policijsku snagu, onda je došla srpska policija i zauzela
21 borbene položaje, a to je za rezultat imalo borbe, zar ne?

22 O: Opet Vam ja napominjem da je Polača selo na teritoriji opštine
23 Benkovac, za što je nadležna policija SJB Benkovac. To je bio SUP ravan SUP-u
24 zadarskom, ravne inistitucije nadležne za svoju opštinu. Svaka milicija za svoju
25 opštinu. Milicija iz Zadra je došla na... na opštinu Benkovac. I nije bilo razloga

26

27

28

29

30

1 da dolazi na opštinu Benkovac. Nije bilo razloga nikakvog da dolazi na opštinu
2 Benkovac, u tom periodu kada još smo mi poštovali i radili po zakonima Republike
3 Hrvatske, itd.

4 P: Ma, čekajte, gospodine, u to vrijeme policija SAO Krajine jedva da se
5 ponašala prema zakonima Republike Hrvatske. Oni su potpuno odbacivali MUP
6 Hrvatske, nije li to tačno? Mislím da ste se već složili sa mnom o ovome. A MUP
7 Hrvatske, ako je ušao u Polaču - Polača je još uvek bila u sastavu Hrvatske - i
8 oni su imali potpuno pravo na to. Hrvatski MUP je imao pravo da bude u Polači.
9 Ili se, pak, ne slažete sa tim?

10 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Mogu li da predložim da razložite
11 pitanja tako da idu jedno po jedno...

12 G. BLACK: [simultani prijevod] Hvala, časni Sude.

13 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] ...tako da znamo tačno sa čime se
14 slaže, a sa čime se ne slaže.

15 G. BLACK: [simultani prijevod] Hvala, časni Sude.

16 P: Prije svega, da li se slažete sa mnom, gospodine, da je u to vrijeme,
17 u maju 1991. godine, policija SAO Krajine potpuno odbacila nadležnost MUP-a
18 Hrvatske nad njima? Da li se slažete?

19 O: Ja verujem da je tako bilo.

20 P: Dobro. I, da li se slažete sa mnom da je Polača bila hrvatska
21 teritorija? Bila je u maju 1991. u sastavu Hrvatske.

22 O: Pa i mi smo bili hrvatska teritorija, pa su nas htjeli satjerati sa
23 te hrvatske teritorije. Prihvatili smo mi Hrvatsku... normalnu državu.

24 P: Polača je bila dio hrvatske teritorije, zar ne? Molim Vas da se na to
25
26
27
28
29
30

1 usredsredite. Da li se slažete sa time ili se ne slažete?

2 O: Pa, slažem se da je pripadala hrvatskom narodu koji je tu živeo,
3 jednako kao i srpskom koji je tu živeo. Jednako i jednom i drugom, u istom selu.

4 P: Dobro, ali to Vas nisam pitao. Ja sam Vas pitao da li je Polača bila
5 na hrvatskoj teritoriji.

6 O: Ja nisam pravnik da bih mogao sad da protumačim da li je ona pravno
7 bila to ili ovo.

8 P: Gospodine, ne morate biti pravnik da znate da li je ili ne Polača
9 bila u Hrvatskoj. Ona je bila u Hrvatskoj ranije, bila je tada, i još uvijek je.
10 Ona se naprosto nalazi na teritoriji Hrvatske, zar ne?

11 O: Geografski sada, da. Sada da.

12 P: U redu. A i tada, da li je to tačno?

13 O: Pošto smo... pošto se srpski narod u Polači izjasnio za SAO Krajinu,
14 onda s... onda su i srpske vlasti, tada koje su bile u organiziranju, normalno,
15 imale nadležnost da zaštite srpski narod u toj Polači. Razumete? On se izjasnio
16 isto za SAO Krajinu, ako već su se ovi izjasnili za Republiku Hrvatsku.

17 P: Prema Vašim rečima, zato što samo 20% Srba u selu... ako oni kažu da
18 više vole SAO Krajinu, onda je iz tog razloga Polača prestala da bude dio
19 Hrvatske, je li to hoćete da kažete?

20 O: Mislim da taj procenat nije uopšte bitan, nego je trebalo zaštititi
21 svakog građanina. Šta da je bio još neka /sic/ treći narod, pretpostavimo, u
22 Polači? Trebalo je zaštititi svakog građanina. A građanin je tražio pomoć od

23
24
25
26
27
28
29
30

1 onoga u koga veruje. Znači, građanin traži pomoć da mu pomogne policija kojoj
2 veruje.

3 P: Stanovništvo srpske nacionalnosti zatražilo je zaštitu od policije
4 SAO Krajine, zar ne?

5 O: Sto posto.

6 P: U redu, ostavićemo ovu temu. Dobio sam, čuo sam koliko sam mogao.

7 Sredinom septembra 1991. godine, srpske snage su granatirale selo Nadin,
8 je li to tačno? Zna li nešto o tome?

9 O: Ja... znam da je bilo dejstava, da li je to bilo sredinom septembra,
10 oktobra ili ne znam kojeg meseca, ali u tim jesenjim mesecima je bilo dejstava u
11 tom rejonu. Naj... datum kad se to dešavalo, najviše borbenih dejstava oko Nadina,
12 mislim da je početak oktobra, 1., 2., 3. oktobar, tako. Drugi oktobar, ja mislim
13 sad.

14 P: Dobro. Zapravo, sva ta mjesta - Škabrnja, Zemunik i Nadin - napadnuta
15 su negdje početkom oktobra 1991. godine, a koristilo se granatiranje, i mislim
16 da je bio i pješadijski napad, da li sam u pravu?

17 O: Pošto je... su se intenzivirali napadi na te saobraćajnice i srpska
18 sela oko Nadinske Gradine, a posebno na ove transporte, o kojima je bilo reč
19 juče, postojala je potreba...

20 P: Ovde ću Vas zaustaviti, gospodine. Izvinite što Vas prekidam, no
21 nemojte zalaziti u duga objašnjenja. Samo mi kažite, nije li tačno da su
22 Škabrnja, Zemunik i Nadin napadnuti granatama, a možda čak i pješadijski, i to
23 početkom... prvih dana oktobra 1991. godine? Da li je to tačno ili nije tačno?

24 O: Tačno je to da je bilo stalno međusobnih sukobljavanja. Da li su bile
25
26
27
28
29
30

1 granate, ja se sad ne sećam.

2 P: Gospodine, da li se sjećate - molim Vas da se usredsredite na moje
3 pitanje. Slušajte moja pitanja i pokušajte na njih da odgovorite, umjesto da
4 postavljate Vaša pitanja i da dajete odgovore na njih. Da li se sjećate da su
5 napadi - na Škabrnju, Zemunik, Nadin, početkom oktobra - da su se oni desili
6 početkom oktobra 1991. godine, granatiranje i drugi vidovi borbi?

7 O: Napad... za napad - ako ćemo ga tako nazvati, jer je on proizišao iz
8 tih čestih sukobljavanja - na Nadin, da. Na Škabrnju i ostala sela ne, jer nisu
9 bili na mojoj teritoriji.

10 P: Gospodine, Vi stalno pokušavate da dajete objašnjenja, da ne
11 odgovorite na moja pitanja. Da li je tačno da su, početkom oktobra, ta tri sela
12 napadnuta ili to nije tačno? Ili kažete da je napadnuta samo Škabrnja, a ne
13 Nadin? Da li se sjećate da su ta tri sela napadnuta početkom oktobra 1991.
14 godine?

15 O: Ta tri sela ne.

16 P: A da li je, prema Vašem sjećanju, početkom oktobra 1991. godine,
17 ijedno od ta tri sela napadnuto?

18 O: Išlo se na deblokadu, od strane JNA, na deblokadu Nadinske Gradine i
19 nije... i ta deblokada nije uspela.

20 P: Da li taj odgovor treba da znači "da"? Ili -

21 O: Pa, obostrano, došlo je do sukoba u rejonu Nadinske Gradine, gde je
22 JNA htela da deblokira Nadinsku Gradinu radi ometanja tog... prestanka ometanja
23 tih transporta. Eto, to je bilo, čini mi se, 2. oktobra. I napad JNA nije uspeo.

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Dobro. A taj napad je bio usmjeren na Škabrnju i na Nadinsku Gradinu?

2 O: Ne, nipošto.

3 P: Da li poričete da je napadnuta drugog, odnosno, 1. ili 2. oktobra
4 1991. godine, da je napadnuta Škabrnja? A kad kažem "napadnuta", podrazumijevam
5 granate ili pješadiju.

6 O: Ma, Škabrnja uopšte ne. Uopšte ne.

7 P: Dobro. Vi poričete da su tri seljanina ubijena tokom napada 2.
8 oktobra 1991. godine? To se nije moglo desiti jer napada nije ni bilo?

9 O: U kojem selu?

10 P: U Škabrnji.

11 O: Ja to ne znam, to nije teritorija opštine Benkovac. Ja stvarno to ne
12 znam. Nisam znao, nit' sad znam.

13 P: Trenutak sačekajte. Upravo ste nam rekli da "Škabrnja uopšte nije
14 napadnuta." Da li znate nešto o tome da je Škabrnja napadnuta, ili da nije
15 napadnuta 2. oktobra 1991. godine?

16 O: Gospodine, ja sam bio komandant Teritorijalne odbrane Benkovac i
17 odgovorno tvrdim da je napad bio u rejonu Nadina, a o Škabrnji ja nemam nikakvih
18 informacija i mislim da tamo nije bilo dejstava. Mislim, ne... nije bilo dejstava
19 u Škabrnji, uopšte. Ni JNA mislim da se nije angažovala. Nije sigurno. Ne da
20 mislim, nego nije sigurno.

21 P: Da li ste znali da su srpske snage granatirale Zadar u periodu između
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 30. septembra i 7. oktobra 1991. godine, tokom kojega su oštećene mnoge zgrade
2 od istorijskog značaja? Ili to poričete, ili ne znate ništa o tome?

3 O: Jugoslavenska narodna armija je imala za cilj da deblokira kasarne u
4 Zadru. I normalno da je došlo do te artiljerijske, određene, vatre, koja je bila
5 usmerena u tom smeru, u tom pravcu. I, verovatno, su te granate nanosile štetu.
6 Ja nisam bio u Zadru, ja nisam bio u JNA, ja nisam dolazio do izvještaja, nemam
7 nikakvih informacija, ali znam da se to dešavalo.

8 P: U svetlu tih raznih incidenata borbi, počev od Polače u septembru, pa
9 sve do oktobra 1991. godine, nije li jasno da su snage u Škabrnji i Nadinu bile
10 defanzivne snage? One su bile uspostavljene zato da bi štatile ta sela, i to je
11 bila njihova primarna funkcija - odbrana, zar ne?

12 O: Nisam znao njihovu namenu, nit' sam imao informacija ni o sastavu, ni
13 nameni, ni da li su bile formirane prema zakonima koji su normalno regulisali...
14 to nisam znao, nemam informacija i ne mogu odgovoriti na to pitanje. To su
15 hrvatske snage, nemam...

16 P: U redu, ako ne znate, sasvim je u redu da kažete da ne znate. Tačno
17 je, zar ne, da u novembru 1991. godine, u to vrijeme u Škabrnji nije bilo MUP-a
18 Hrvatske, nego samo snaga koju Vi nazivate bataljonom iz Škabrnje, zar ne? To je
19 bila jedina grupa u Škabrnji u novembru 1991. godine?

20 O: Ja ne znam šta je bilo u Škabrnji do novembra 1991. godine. Stvarno
21 ne znam ni strukturu, ni sastav njihovih snaga. Nemam pojma.

22 P: U redu. Vi ste, u jučerašnjem svjedočenju, spomenuli jedan sporazum
23
24
25
26
27
28
29
30

1 prema kojem je trebalo da se JNA mirno povuče iz kasarni i drugih objekata u
2 Zadru. I taj sporazum je takođe bio u prvoj polovini oktobra 1991. godine, zar
3 ne?

4 O: Ja ne znam tačno kad je bio, ali samo znam da su se komandanti
5 jedinica Jugoslavenske narodne armije pozivali na taj sporazum i pozivali
6 hrvatsku stranu... hrvatsku stranu da ga poštuju. A ja ne znam kad je bio. Bio je,
7 verovatno.

8 P: Dobro, hvala Vam. Razumijem. Sada ću Vam pokazati jedan dokument koji
9 će možda ovo razjasniti. To je dokument koji ima ERN oznaku 04143612 do 3613.

10 G. BLACK: [simultani prijevod] Na ekranu vidimo... imaćemo verziju na
11 engleskom jeziku, a ne na B/H/S-u. Molim da malo podignete, da vidimo vrh
12 stranice. Kao što vidite, ovo je hitni dokument od komande 9. korpusa; datum je
13 9. oktobar 1991.godine.

14 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Oprostite, gospodine Black. Rekli ste
15 da imamo englesku, a ja imam obe verzije na oba ekrana. Možda griješim, još
16 jednom ću pokušati. Sada Vas mogu pratiti.

17 G. BLACK: [simultani prijevod] Hvala, časni Sude.

18 P: Gospodine, molim Vas da pročitate prvi naslov. Tu se kaže da se to
19 odnosi na sporazum o apsolutnom prekidu vatre i ratnih operacija, deblokadi
20 grada Zadra i vojnih objekata u gradu Zadru, i izvlačenju ljudstva, tehničkih,
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 materijalnih i borbenih sredstava JNA. To je sporazum o prekidu vatre, o njemu
2 govorite, zar ne?

3 O: General Adžić, koga sam ja juče spomenuo /sic/, i koga sam imao
4 priliku da čujem je govorio o spome... sporazumu između predstavnika vlasti
5 Republike Hrvatske i tada Predsjedništva SFRJ u Beogradu. Verovatno je taj
6 sporazum bio temelj za pravljenje ovakvog sporazuma, verovatno. Ja sad ne znam,
7 nisam upoznat s tim.

8 P: Dobro.

9 G. BLACK: [simultani prijevod] Molim sada da pređemo na posljednju
10 stranicu.

11 P: Na dnu se vidi da je jedan od potpisnika general-major Vuković, a
12 zatim je to potvrdio i načelnik štaba, general-major Ratko Mladić. Mogu Vam reći
13 da neke od odredaba koje vidim ovde, o apsolutnom prekidu vatre i osiguranju
14 sigurnog izmještanja svih materijalnih, tehničkih i borbenih sredstava JNA i
15 privatne imovine osoba. To je u pasusu 8. U pasusu 11 kaže: "Dok podizanje
16 blokade sa vojnih objekata sa blokadom Zadra u svim pravcima /kako je
17 prevedeno/." Ovaj sporazum datira iz 9. oktobra i čini se da je on u skladu,
18 odgovara onome sporazumu o kojem ste Vi govorili, zar ne?

19 O: Ja verujem da odgovara. Nisam ga pročitao, ali verujem, jer je tako
20 na terenu odrađivano.

21 P: Dobro, hvala Vam.

22 G. BLACK: [simultani prijevod] Časni Sude, molim da se ovaj dokument
23 usvoji u spis.

24

25

26

27

28

29

30

1 SVJEDOK: Hvala i Vama.

2 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Ovaj dokument se usvaja u spis. Molim
3 da mu se odredi broj.

4 TAJNIK: [simultani prijevod] Časni Sude, ovo će biti dokazni predmet
5 990.

6 G. BLACK: [simultani prijevod] Hvala, časni Sude. Molim da se predoči
7 još jedan dokument na ekran, koji ima ERN oznaku 03634635 do 4636.

8 P: Gospodine Lakiću, videćete, ovo je još jedan dokument koji potiče iz
9 komande 9. korpusa JNA. On je datiran 14.10.1991. godine.

10 G. BLACK: [simultani prijevod] Molim da malo spustite. U drugom pasusu
11 koji se nalazi na drugoj stranici u verziji na engleskom jeziku.

12 P: Zapravo, u drugoj rečenici se kaže: "Težište rada bilo je na
13 evakuaciji garnizona Zadar, koja je u toku. Evakuacija se odvija prema planu i
14 do 18.00h 239 praznih vozila je ušlo u Zadar, a iz Zadra je izvezeno 264 motorna
15 vozila punih materijalno-tehničkih sredstava. Do sada nismo imali većih
16 poteškoća u vezi sa evakuacijom garnizona Zadar."

17 Ovo je tačno, gospodine? Ovo se odnosi na provođenje sporazuma o prekidu
18 vatre koji smo maločas vidjeli. Da li je to tačno?

19 O: Ma, ja ne mogu da potvrdim da li je tačno, ali... jer ja tu nisam
20 uopšte učestvovao. Ja nikakve uloge nisam imao u ovome. Nisam ovaj dokument
21 nikad video, ali da je bila evakuacija postojala - postojala je. Ja stvarno ne
22 znam niti datum, niti ljudstvo, niti vozila, niti tehniku, ništa mi nije poznato
23
24
25
26
27
28
29
30

1 od ovoga. Ne mogu se izjasniti o nekim detaljima ali, u globalu, znam da je
2 izvršena deblokada... u to, u ovo vreme, 14. oktobar, petnaesti, ne znam ni ja
3 koji je datum bio sad.

4 P: U redu. Hvala Vam.

5 G. BLACK: [simultani prijevod] Molim da se i ovaj dokument usvoji u
6 spis.

7 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Dokument se usvaja u spis. Molim da
8 mu se odredi broj.

9 TAJNIK: [simultani prijevod] Časni sude, ovo će biti dokazni predmet
10 991.

11 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala Vam.

12 G. BLACK: [Simultani prijevod] Hvala, časni Sude.

13 P: Gospodine. Lakiću, sada prelazimo na drugu temu. Vi ste svjedočili o
14 pucnjavi nakon ovog sporazuma. Rekli ste da vatra dolazi - citiraću Vas - u
15 pasusu 69 je rečeno: "Škabrnja i Nadin ili, bolje rečeno, postrojenje u
16 Nadinskoj Gradini."

17 Odakle je dolazila vatra? Da li Vi govorite, pošto govorite o vatri
18 protiv aviona i konvoja, odakle je tačno dolazila vatra, ako možete da kažete?

19 O: Ono do čega je dolazio štab Teritorijalne odbrane, i o čemu sam ja
20 izveštavan, isključivo i jedino najveća vatra je dolazila sa utvrđenja na
21 Nadinskoj Gradini, koja je bila na teritoriji opštine Benkovac, administrat
22 /sic/ teritoriji opštine Benkovac.

23 P: Dobro, hvala Vam. A Nadinska Gradina je brdo ili uzvišica na drugoj
24 strani Nadina, a ne na strani Škabrnje?

25

26

27

28

29

30

1 Na drugoj strani Nadina, da li je to tačno?

2 O: Ona je uzvišica sa istočne strane Nadina i nalazi se na teritoriji
3 opštine Benkovac, prema selu Oštevići. I dominira, dominira tim prostorom

4 P: Dobro, hvala Vam. Nije li tačno da, uprkos vatri za koju kažete da je
5 dolazila s tog područja, JNA je i dalje mogla letjeti sa aerodroma u Zemuniku?
6 Da li je to tačno?

7 O: Ja nisam stručnjak za protuavionsku artiljeriju ni za avione, ali
8 samo znam da smo svakodnevno informisani u komandi JNA da su avioni oštećivani.
9 A postoje topovi, protiavionski /sic/, koji... koje smo našli... koje su našle
10 jedinice JNA nakon te akcije, određenog kalibra, koji su mogli da gađaju avione
11 bez ikakvih problema. A to su oni radili.

12 P: Dobro. Mislim da ste jučer spomenuli informaciju o tome da su se
13 avioni spuštali u Beograd, avioni koji su bili oštećeni, i pretpostavljam, iz
14 toga zaključujem, da su to avioni koji su krenuli, poletjeli sa Zemunika u
15 Beograd i stizali do svoje destinacije? Znam da niste stručnjak, ali samo hoću,
16 ako možete da nam odgovorite, biće dovoljno. Ako ne možete, opet u redu.

17 O: Znam i gledao sam i vidi se sa benkovačke teritorije kad god koji
18 avion uzleće. Znam da su uzletali, a gde su sletali, ja ne mo... stvarno ne znam.
19 To... otkud ja znam gde su oni leteli; da l' u Beograd, Kragujevac, Sarajevo,
20 Skopje, pojma nemam. Stvarno ne znam.

21 P: U redu. Takođe ste opisali put koji je JNA koristila da stigne iz
22 Benkovca u Zadar, a koji je prolazio kroz selo Smiljčić, zar ne?

23
24
25
26
27
28
29
30

1 O: Da.

2 P: Mislim da ste rekli da se vatra otvarala i na taj put no, uprkos
3 tome, JNA je nastavila da koristi taj put, zar ne?

4 O: Koristila je jer je bio najmanje izložen vatri. Bio je nešto dalji,
5 najmanje izložen vatri, ali je bio izložen vatri. Stalno.

6 P: U redu. Uzgred budi rečeno, selo Škabrnja nije na putu Benkovac-
7 Zadar. Treba sići s puta i doći do sela Škabrnje; ono je, dakle, malo mimo puta?

8 O: Nije mimo puta, nego saobraćajnica prolazi kroz zapadni deo Škabrnje.
9 Škabrnja je desno i levo. I to, glavna saobraćajnica, od Biljana Donjih prema
10 Zemuniku Donjem, prema Zadru, ide kroz Škabrnju. Desno je Ambar, levo je... levo
11 je, ovaj, centar Škabrnje. Al' to je isto deo Škabrnje. I desno i levo je
12 Škabrnja, kol'ko ja... mislim, ne kol'ko znam - znam da je tako administrativno
13 bilo ranije; možda sad nije, a ranije je bilo.

14 P: A morate proći kroz Škabrnju da biste došli do Nadina, ako idete
15 putem Benkovac-Zadar, zar ne? Dakle, on je pomalo unazad, malo više pomjeren
16 unazad?

17 O: Put Benkovac-Zadar, taj glavni, ne prolazi uopšte kroz Nadin. On
18 prolazi samo kroz deo Škabrnje, Biljane Donje i ide iznad Nadina, severno od
19 Nadina. Ne ide uopšte kroz Nadin, nema nijedne kuće pored puta od Nadina.

20 P: Dobro, hvala Vam. Čak i ako je bilo takvih incidenata otvaranja vatre
21 na avione i vozila - o kojima ste Vi govorili - čak i ako su se desili, kako Vi
22 kažete, teško da se to može smatrati dovoljnim razlogom da se zbrišu dva sela,
23 kao što su Škabrnja i Nadin. Da li sam u pravu?

24

25

26

27

28

29

30

1 Čini se da to nije dovoljan razlog za jednu tako nasilnu, silovitu akciju.

2 O: Prvo, da li je nešto za nešto /sic/ razlog, treba to ocijeniti i
3 okvalifikovati. Ja nisam imao izveštaje o oštećenjima, nisam... bilo je poginulih
4 u transportima, to je i činjenica. Neko ko je cenio to, od strane Jugoslavenske
5 narodne armije, od generalštaba pa niže, neko je znao kol'ko to znači. Ja
6 stvarno nisam znao kol'ko to znači. Ali, ovaj, i sama akcija ta koja je određena
7 uopšte nije bila s planom da se borbeno to reši, nego da se reši u skladu tog
8 sporazuma vero... i mirno. Dakle, mirnim putem.

9 P: U redu. O tome ću Vas pitati za koji trenutak. Dakle, da li Vi to
10 kažete da ne znate razloge zbog čega bi Škabrnja bila napadnuta? Rekli ste da je
11 neko iz JNA, iz Generalštaba, pa niz komandni lanac, znao. "Ja lično nisam
12 znao." Dakle, da li Vi to kažete da Vi ne znate zaista zbog čega su pokrenute te
13 akcije protiv Škabrnje?

14 O: Akcija je pokrenuta protiv Škabrnje isključivo radi cilja da se na
15 miran način hrvatske strane... hrvatske snage ubede i da pristanu da ne otvaraju
16 vatru i da se ta tehnika normalno izvlači iz Zadra. To je isključiv razlog, jer
17 je u planu te akcije, koja je trebala mirno da se reši, kao razlog baš
18 isključivo navedeno to, ništa drugo. Znači, isključivo navedeni problemi vezano
19 za izvlačenje te tehnike. Isključivo samo to, jedini je to bio razlog. Nama...
20 meni, kome je pročitano to. I tako je i dogovoreno, tako je i planirano. Samo je
21 to bilo u pitanju.

22 P: Ali, pre svega, gospodine, zar Vama ne izgleda čudno da bi se
23 pokrenuli tenkovi i oklopni transporter i svi ti naoružani ljudi kako bi se
24 ubedili mirnim sredstvima ljudi na povlačenje? Zar nije to čudan način da se
25 pristupa pregovorima?

26 O: Slažem se s Vama, gospodine tužioče, da to nije mirovna konferencija,

27

28

29

30

1 nego je to rat. Znala je JNA sigurno kol'ko hrvatske snage imaju oružja i vojske
2 u Škabrnji. Da bi mogle stati ravan ravnome na razgovore, mora se pokazati da i
3 jedni i drugi, ako žele rat, imaju rat. Prema tome... A ratno je stanje. A ako je
4 bila inicijativa da... da, ovaj, da se mirnim putem dogovori, znači, ja verujem -
5 to će i proceniti, mogu proceniti vojni stručnjaci - da ništa manje snage i
6 ništa slabije naoružane nisu, s obzirom na... na poziciju da je inženjerijski bila
7 urađena Škabrnja u borbenom smislu, nisu bile slabije hrvatske snage od srpskih
8 sna... od Jugoslavenske narodne armije. Ništa.

9 P: U redu, i na to ćemo se vratiti. Ali, za sada, da Vam samo predočim
10 ovo: Nije li tačno da je napad na Škabrnju bio planiran unapred i da je cilj
11 oduvek bio da se Škabrnja zauzme silom? Stvarni cilj nikada nije bio da se vode
12 pregovori, da se traži mirno rešenje, već samo da se to selo zauzme.

13 O: Ja odgovorno tvrdim, i znam, što se tiče svih razgovora na temu
14 Škabrnje, da nikada niko pomenuo nije oružano... oružani napad na Škabrnju. Niko
15 nikada. Sa jugoslove... strane Jugoslovenske narodne armije i srpske politike.
16 Niko nikada. Odgovorno tvrdim, nikakvih ideja nije bilo o vojničkom zauzimanju.
17 Ni ideja ni u... ne znam u kojem... mislim, stvarno, nikad nigde nisam prisustvovao
18 nit' sam čuo da neko je mislio oružano napasti Škabrnju i da se desi to što se
19 de... nikada.

20 P: Vi, dakle, kažete da svi ti tenkovi i oklopni transporteri i
21 naoružani vojnici koji su tamo pošli, da su oni tamo otišli, ali da zapravo nije
22 postojao plan da se to zauzme, da se dogode one stvari koje su se zaista i
23 dogodile?

24 O: Tačno tako.

25 P: Dobro. Gospodine, bilo je više razloga zbog kojih su konvoji otišli u
26 Škabrnju, za zauzimanje Škabrnje i Nadina. I ja ću vam izneti nekoliko tih. Kao
27 prvo, zauzimanjem Škabrnje i Nadina, srpske snage su, u osnovi, konsolidovale

28
29
30

1 svoju kontrolu nad čitavim tim krajem, na granici između Benkovca i Zadra, zar
2 ne?

3 O: Ne mogu sad da se složim s tim da su to srpske snage. Ali, da je JNA,
4 nakon toga, omogućila... omogućila izvlačenje te tehnike, pored toga što to nije
5 želela, to je sigurno. A da srpske snage... sigurno nisu srpske snage u pitanju.
6 Sigurno to nije bio cilj Srba niti u Benkovcu, nit' u Kninu, nit' u Krajini.
7 Garant... to odgovorno tvrdim da nije bio cilj. A nije bio cilj ni Jugoslovenske
8 narodne armije, koja je u tom momentu još bila tu i... i, normalno, brinula o
9 svojoj tehnici, o svome ljudstvu iz Zadra, itd. Srpske strane... snage to nisu... mi
10 smo stotinama godinama živeli s tim narodom. I to je naša tragedija, kao i
11 njihova tragedija. Tako osjeća svaki normalni i svaki prosečan građanin sa
12 srpske strane.

13 P: U redu. Da ostavimo po strani ono šta su obični građani o tome
14 mislili; no, svakako da su u TO i krajiška policija - policija SAO Krajine i TO
15 Benkovca, koje ste Vi ranije pominjali kao srpsku vojsku - dakle, te srpske
16 snage su imale nešto i bile na neki način povezane s tim. Nije se radilo samo o
17 JNA u napadu na Škabrnju, je li tako?

18 O: Da li je neko od pripadnika Teritorijalne odbrane, pojedinac, neko
19 mislio i nekome je odgovaralo to, ja to ne znam. Ali zvanično, politici SAO
20 Krajine, zvanično - građanima Benkovca, i Srbima i Hrvatima, Teritorijalnoj
21 odbrani koju sam ja, kojoj sam ja komandovao, miliciji, koja je postojala,
22 miliciji Krajine u Benkovcu - sigurno to nije bio cilj i nikad ne bi pristali da
23 se ta situacija, vezana za Krajinu i za te probleme /nerazgovijetno/ tako
24 rešava. Nikada.

25 P: U redu. Ja ću sada poći još korak dalje. Vi ste pomenuli da je
26 Škabrnja bila najimućnije selo u tom kraju. Svakako najimućnije hrvatsko selo,
27 je li tako? U tom području.

28 O: Ja sam rekao da je to selo brojno, da je to selo, u ekonomskom
29 smislu, bogato. Ja sam opisao to selo kao selo koje je imalo veliki značaj na

30

1 tom prostoru, privredni. I bilo je od značaja i za benkovačku opštinu i od
2 značaja ekonomskog za zadarsku opštinu. Ja sam samo u tom kontekstu toga to re...
3 spomenuo. Nije to bio... ne znam iz kojeg drugog razloga bi' ja spominjao to.

4 P: U redu. A dopustite mi da ja sada iznesem jedan drugi razlog za napad
5 na Škabrnju - dakle, da se od njega napravi primer i time pošalje poruka drugim
6 hrvatskim stanovništvima da čak ni Škabrnja nije bezbedna i da Hrvati treba da
7 napuste taj kraj radi vlastite bezbednosti. Zar nije bio to drugi razlog za
8 napad na Škabrnju?

9 O: Ja razlog za napad na Škabrnju nisam imao i nisam ga ni tražio. Nit'
10 sam ja napadao Škabrnju. Kakav je nekome bio razlog i napad, kad se sve to
11 završilo, to je sad druga stvar. Ja tu stvarno ne vidim razloga, nije razlog
12 postojao ni u politici, ni u vojsci, ni u policiji, s naše strane.

13 P: Dobro. A, recite mi, kako Vi možete govoriti u ime policije? Vi
14 možete reći da nisu postojali razlozi za TO; međutim, kako možete da uopšte ovde
15 pretendujete da govorite u ime policije?

16 O: Pa, samo zbog toga što ste Vi mene pit... postavljali pitanja u vezi
17 Polače, za policiju, pa sam smatrao da... Da, policija je bila pod istom
18 političkom komandom Knina, kô i ja. Ja sam bio jača oružana formacija od
19 policije. Mislim, u smislu neke snage, nečega. Tako da to nikakvih namera nije
20 bilo nigde, u nikakvim strukturama. Ja odgovaram... razgovaram zato što ste Vi
21 mene pitali za Polaču, pa sam smatrao da mogu reći i za policiju. Mislim, tu
22 nema nikakve... ja nisam policiji komadovô. Nemam pojma, mislim, o tome.

23 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] A pod čijom komandom je bila
24 policija, odnosno, pod čijom komandom u Kninu je bila policija i TO?

25 SVJEDOK: TO u Kninu je bio pod komandom Teritorijalne odbrane, Štaba
26 Teritorijalne odbrane operativne zone za Dalmaciju, u Kninu. Znači, Štab TO

27
28
29
30

1 operativne zone za Dalmaciju u Kninu. A milicija je imala svoje ministarstvo i
2 ministra. I, pretpostavljam, sekretara najpre, jer je ovo bila Stanica javne
3 bezbednosti u Benkovcu; imala je nadređenog sekretara, a sekretar je imao
4 nadređenog ministra.

5 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] A kako se zvao ministar i kako se
6 zvao sekretar, u to vreme?

7 SVJEDOK: Molim vas, časni Sude, da mi kažete koje vreme. Ako znam,
8 odgovoriću.

9 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Pa, vreme za koje Vi kažete da su TO
10 i benkovačka policija bili pod komandom iz Knina. Vi mi recite o kom je vremenu
11 reč, Vi ste govorili o tome.

12 SVJEDOK: U jesen 1991. godine. U tom periodu, čini mi se, da je ministar
13 bio ovde optuženi Milan Martić. A posle njega je dolazio Ilija Privić; ne znam
14 još ko su ministri bili. Da.

15 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] A sekretar?

16 SVJEDOK: E, ne mogu da vam ka... odgovorim na pitanje ko je bio sekretar,
17 ne znam. Stvarno ne znam.

18 G. BLACK: [simultani prijevod] Hvala, časni Sude.

19 P: Gospodine Lakiću, za koji trenutak ću preći na neka konkretna pitanja
20 o napadu 18. novembra. Međutim, pre toga hteo bih samo da Vas suočim sa još
21 jednom stvari i zatražio bih od Vas da komentarišete. Ja Vam tvrdim da je napad
22 na Škabrnju bio primer provokacije koju su izvršili Srbi nad jednim izolovanim
23 hrvatskim selom, i to bilo granatiranjem ili agresijom malog obima, sve dok
24 hrvatsko selo ne bi na to odgovorilo naoružavanjem, sopstvenim, i nekom drugom
25 vrstom otpora. I zatim bi srpska snaga koristila taj njihov odgovor, reakciju,

26

27

28

29

30

1 kao izgovor za vojni napad. Zar se nije ustvari to dogodilo u Škabrnji? Recite
2 mi, koji je Vaš komentar na ovu moju tezu?

3 O: Gospodine tužioče, to Vi tvrdite. A ja sam tamo, na teritoriji
4 benkovačke opštine, živeo ceo rat i pre... i pre rata, ceo život. To Vi tvrdite.
5 Ja se ne slažem s Vašom tvrdnjom. I, Škabrnja selo nije bilo izolovano, kao što
6 Vi sad tvrdite. Ono je bilo na granici, ali nije bilo izolovano u nikakvom
7 smislu. I to je... ovo što navodite nije tačno, jer sasvim je, ovaj, situacija
8 bila na terenu onakva kakvom je ja sada opisujem. Kako sam opisao.

9 P: U redu, razumeo sam da se ne slažete sa mnom, i to je sasvim
10 dovoljno, ne moramo dalje ulaziti u to. Možda nisam bio sasvim jasan. Ono što
11 sam hteo da kažem pod "izolovanim"... Hteo sam da kažem, Škabrnja je bila okružena
12 većinom srpskim selima, sa izuzetkom Nadina. Dakle, većina sela koja su bila u
13 okolini Škabrnje u novembru 1991. godine bila su srpska sela, koja su bila pod
14 kontrolom srpskih snaga i JNA i TO-a. Je li tako? To sam mislio pod rečju
15 "izolovan", kad sam to upotrebio.

16 O: Ni geografski nije bilo iz... nije bilo izolovano, kako to sad Vi
17 navodite, nego su srpska sela bila ispred nje, severoistočno i severno prema
18 teritoriji opštine Benkovac, a svi ostali pravci - Nadin, Prkos, Galovac, Tin -
19 to je /sic/ sve hrvatska sela, to je sve zaleđe... to je sve u širem rejonu
20 Škabrnje. Mislim da su srpska sela, Zemunik, Smoković, bila u džepu, baš u
21 džepu. A oko njih su bila hrvatska sela. Isključivo hrvatska. A Škabrnja nije,
22 gledajte teritorijalno, to je... nije nešto u džepu ako je dubina teritorije manja
23 od širine teritorije. Škabrnja je imala dubinu teritorije dva-tri kilometra, a
24 širinu 15 kilometara. Onda nije u džepu, nego je ona u liniji nekoj. A u džepu
25 je neko ako je u dubini 10 kilometara, a u širini kilometar, kao št... il' dva,

26

27

28

29

30

1 kao što su bila srpska sela prema Smokoviću od... zapadno od Škabrnje. To je
2 termin geografski i vojni i inače.

3 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Oprostite, moram ja nešto da Vas
4 pitam. Vi ste upravo pomenuli Zemunik i još neko selo. Pa, prevodilac izgleda
5 nije čuo, Zemunik i koje drugo selo?

6 SVJEDOK: Zemunik i Smoković, koje je bilo u rejonu aerodroma Zemunik.

7 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala Vam. Možete nastaviti, gospdine
8 Black.

9 G. BLACK: [simultani prijevod] Hvala, časni Sude, ja ću ići dalje.

10 P: Sada ću Vam postavljati neka konkretnija pitanja o 18. novembru 1991.
11 godine. Kao prvo, složićete se sa mnom, zar ne, da je operacija 18. novembra
12 1991. godine bila ofanzivna operacija; to nije bila defanzivna operacija, je li
13 tako? Ona se ne može ni u kakvom razumnom smislu opisati kao defanzivna?

14 O: Pa, ona nije bila sigurno ofanzivna. A da je bila defanzivna, sa
15 mirovnom karakteristikom, naglašenom mirovnom karakteristikom, to je sigurno.
16 Znači, nije ona si... imala za cilj da se ofanzivno ili agresijom primora hrvatska
17 strana da prekine sa tim provokacijama. To je rat, i u ratnim pregovorima
18 učestvuje određena doza sile i sa jedne i druge strane da bi se pregovaralo. A
19 to argumenti, razlozi kojima se neko ubjeđuje. Ili dogovara, normalno.

20 P: Vi, dakle, kažete da je operacija - čiji je bar ishod bio okupacija
21 dva sela, preuzimanje vlasti u dva sela - Vi kažete da to nije bila ofanzivna,
22 već defanzivna operacija?

23
24
25
26
27
28
29
30

1 Meni to zvuči malo čudno, možda nam možete to objasniti?

2 O: Preuzimanje vlasti u dva sela nije preuzeto. Tu života, tih kasnijih
3 dana, je bio u ograničenim okvirima /sic/. Znači, ovladalo se sa vojnim
4 ciljevima na tim područjima, ovladalo se sa vojnim ciljevima, koji su remetili
5 sporazum i dogovor o izvlačenju tehnike. Građani Škabrnje su se izvukli kao
6 sekundarna posledica tih dejstava. Znači, izvukli. Dejstva koja su vođena od
7 strane JNA prema oružanim snagama, odnosno, pripadnicima hrvatske vojske na tom
8 rejonu, bila čisto vojnička. Vojnik na vojnika. Vojni cilj na vojni cilj. To je
9 tako ispalo, ali neželjeno, jer to nije cilj bio, ponavljam ponovo,
10 Jugoslovenske narodne armije, koja je ušla u... prisustvovala... u stvari,
11 dejstvovala na tom prostoru.

12 P: Pre nego što pređem na pitanje ko se sve nalazio u tom kraju, i
13 slična pitanja, samo da još nešto pojasnimo. Da li Vi ostajete pri tome,
14 insistirate na tome, da je ovaj napad ili, pak, sredstva koja su korišćena
15 protiv druge strane, da se iskoristimo tim eufemizmom koji Vi želite, dakle, da
16 li Vi time hoćete da kažete da je to bilo isključivo defanzivne prirode i da
17 nije imalo nikakve ofanzivne karakteristike? Samo hoću da to bude jasno. Ako je
18 to Vaš stav, možete to reći, samo da bi bilo jasno za zapisnik.

19 O: Pošto je cilj bio da se razgovara o problemu, onda izjavljujem da je
20 to bilo defanzivne prirode.

21 P: Dobro. Vi ste svedočili da ste o toj operaciji saznali prethodne
22 večeri, 17. novembra 1991. godine, i to zajedno sa Boškom Dražićem u policiji,
23 je li tako?

24 O: Tačno tako.

25 P: Samo da nešto tu razjasnimo, pre nego što krenem dalje. Na 75.
26 stranici jučerašnjeg transkripta, Vi ste pomenuli seoske straže u Biljanima
27 Donjim i u nekolicini drugih sela. Samo da pojasnimo, to su bila srpska sela
28 koja su uspostavila svoje seoske straže.

29
30

1 Je li tako?

2 O: To je narod nazivao "seoske straže", zato što su... što je... to su bile
3 jedinice Teritorijalne odbrane mesnih zajednica. Znači, tih sela. Naoružani...
4 naoružane... vojnici stariji od 40 godina. Znači, to su bili stariji ljudi, od 40
5 do 65 godina, koji su, kao vojni obveznici, imali zadatak da obezbjeđuju svoje
6 selo i objekte u selu: poštu, trafo-stanicu, ambulantu i već zavisi koje je selo
7 šta imalo.

8 P: U redu, hvala Vam na tom objašnjenju. Vi ste juče pomenuli pogibiju
9 oficira JNA koji se zvao Stefanović. Primetio sam, u toku Vašeg jučerašnjeg
10 iskaza, i to je bilo na stranici 10161 - to je nova stranica transkripta.

11 G. BLACK: [simultani prijevod] Ja se izvinjavam što prelazim između ove
12 dve verzije, sa različitim paginacijama.

13 P: Rekli ste: "Prema informacija kojima sam ja raspolagao," i onda ste
14 ispričali o tome kako je Stefanović išao okolo sa megafonom i tražio od Hrvata
15 da se predaju. I zatim je na njega neko pucao. Pretpostavljam da Vi to niste
16 sami videli, jer Vi u to vreme niste bili u selu. Dakle, Vi niste videli tu
17 epizodu sa Stefanovićem?

18 O: Ne. Pa, ja sam bio 3 kilometra dalje od Stefanovića. To se... pazite o
19 čemu se radi: kad je došlo do otvaranja sredstava na tu kolo... vatre, i...i...i
20 hrvatske vojske na tu kolonu, mnogi vojnici su u... u...uskočili su u te
21 transportere. Bilo je više verzija, više verzija o tome kako je poginuo poručnik
22 Stevanović, Stefanović. Vojna komanda u Benkovca je došla do ko... neke konačne
23 verzije, koja je ovakva kakvu sam Vam ja izjavio. Ja nisam bio, ali sam,
24 zahvaljujući konačnom izveštaju Vojne komande Sto osamdesete brigade, odnosno,
25 ljudi i sta... komandanta te Brigade; ja Vam govorim ono što sam ja od njega čuo,
26 odnosno, što je bilo zvaničan, zvaničan način njegove pogibije... opis njegove
27 pogibije.

28
29
30

1 P: U redu, hvala Vam i na tom objašnjenju. A da li Vi prihvatate
2 mogućnost da je poginuo u toku borbi, a ne ovako kako Vi opisujete, sa
3 megafonom, itd.? Da li prihvatate tu mogućnost?

4 O: Ne prihvatam tu mogućnost jer borbi u tom momentu nije bilo; to su
5 prvi, među prvim, možda, razmjenama... razmjena pješadijske vatre bile. Znači,
6 prvih par minuta, minut-dva. Znači, oni su otvorili vatru na tu kolonu iz koje
7 je, da bi prekinuo vatru, taj čovek izišao, s namerom da pozove ove na razgovor.
8 Dakle, on je poginuo ujutru, rano. Na prvih 5 metara... 5 metara kretanja u...
9 odnosno, dolaska, u stvari, na samoj raskrsnici u Škabrnji. I nije se kretô.
10 Bilo je 5 metara njegovog hodanja prema tom... prema tim pripadnicima hrvatske
11 vojske. Tu je... tako je, to je zvanična verzija.

12 P: Vi ste juče takođe svedočili o tome - i to je bilo na stranici 10165
13 - da nije bilo artiljerijske vatre pre nego što je JNA ušla u Škabrnju, i bili
14 ste potpuno sigurni u to. Kada, po Vama, je počela artiljerijska vatra? Ili Vi
15 poričete da je uopšte bilo artiljerijske vatre?

16 O: Upotreba artiljerije, smatrajući tenkove, koji su bili u toj koloni,
17 i artiljerije koja je bila uz podršku, je nastupila posle eskalacije te
18 inicijative za razgovore. Znači, kad je već poginuo Stefanović. Pošto smo... ja
19 trebao, prolazio od Smiljčića do Biljana, na to mesto, ja nisam čuo, nit' me je
20 neko informisao da je u međuvremenu nešto s... neko nekoga pucao ili se desilo. U
21 momentu kad sam ja bio, kad je poginuo Stefanović, ja sam bio u Biljanima Donjim
22 i u tom momentu, kad je Stefano... do tog momenta nije bilo vatre, ja je nisam
23 čuo. Da li je neg... neko negde sporadično pucao, ja to stvarno ne znam, jer ja
24 sam trebao da pređem put od 5-6 kilometara, ja sam to prešao u službenom vozilu,
25 a niko me nije izvestio da li je bilo, onaj... a...a...a u svim izvještajima JNA se
26 tvrdilo da nije bilo vatre do momenta pogibije. Dakle, u svim izvještajima JNA,
27 u svim zaključcima.

28
29
30

1 P: U redu. Da li prihvatate da je granatiranje artiljerijsko počelo
2 negde do 7.30h uveče, dakle do 19.30h? Da li to, otprilike, tačno oslikava
3 vremenski okvir?

4 O: Izvinjavam se, gospodine tužioče, mislite na o... 18. novembar?

5 PREVODITELJ: Ispravka prevodioca, do 7.30h ujutro.

6 P: Da, 18. novembar 1991.

7 O: Artiljerija se uključila desetak-petnaest minuta nakon, nakon
8 organizovanog napada hrvatskih snaga na tu kolonu. Je li to bilo 7.30h ili 8.00h
9 ili 7.00h, ne znam tačno, ali negde desetak minuta kad... nakon pogibije
10 Stefanovića. I, izvinjavam se, mislim da je to samo dejstvovao tenk, tenkovi u
11 koloni, da su dejstvovali samo tenkovi u koloni. Ne mislim na artiljeriju
12 zemaljsku; ona je kasnije uključena.

13 P: Dobro. A upotreba tenkovske vatre i, kasnije, artiljerijske vatre,
14 zar to ne ukazuje da je taj napad bio unapred planiran i da stvarni cilj nikada
15 nije bio da se vrše pregovori, već da se preuzme kontrola nad selom, silom?

16 O: Ta artiljerija, koja je bila na teritoriji opštine Benkovac, ona nije
17 tu postojala radi nekog eventualnog napada na Škabrnju; ona je tu postojala radi
18 deblokade kasarne u Zadru i obezbjeđenja, borbenog obezbjeđenja aerodroma.
19 Znači, ona nije postojala radi Škabrnje i sigurno... pa, zbog toga se ona kasnije
20 uključila, jer ona nije bila ni usmerena, niti je bili... su dati eleme... osnovni
21 elementi za njezinu upotrebu. Ona se uključila možda kasnije, za sat vremena, ja
22 ne znam tačno kad se uključila. Ali, ovaj, i d... i dejstvovala je po potrebi.
23 Zato... a prva /sic/ artiljerijske granate su ispaljene bile od tenkova na licu
24 mesta. Ti topovi i, šta je već bilo, ne znam ni ja, haubice, artiljerija, oni su
25 postojali ovih mesec-dva dana pre toga, radi deblokade kasarni u Zadru. To su
26 te... te oružane jedinice.

27

28

29

30

1 G. BLACK: [simultani prijevod] Časni Sude, mislim da je vreme za redovnu
2 pauzu.

3 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Tako je. Sada ćemo napraviti pauzu i
4 vratiti se u 12.30h.

5 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prijevod] Molim, ustanite.

6 ... Početak pauze u 11.59h

7 ... Sjednica nastavljena u 12.30h

8 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prijevod] Molim, ustanite.

9 Izvolite sjesti.

10 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Black, možete nastaviti.

11 G. BLACK: [simultani prijevod] Hvala, časni Sude.

12 P: Gospodine Lakiću, razgovarali smo pomalo o planiranju operacije u
13 Škabrnji. Sada bih želio da pogledamo jedan dokument, to je dokazni predmet 107.

14 G. BLACK: [simultani prijevod] I, molim da nam se on predoči na
15 ekranima. Molim da se malo zumira i da se okrene u pravcu kretanja kazaljke na
16 satu, tako da stane u odgovarajući položaj. Mislim da se sad ponovno mora
17 okrenuti unazad. Sad je u redu, hvala Vam.

18 P: Gospodine Lakiću, kao što vidite, ovo je bilježnica jednog oficira.
19 Ako pogledate drugu stranicu, vidjećete da je to bilježnica potpukovnika Momčila
20 Bogunovića, potpukovnika JNA. To Vam je ime poznato, zar ne?

21 O: Da, jeste.

22 G. BLACK: [simultani prijevod] Molim sada da pređemo na stranicu koja
23 ima ERN oznaku 6875, a to je na prvoj stranici prevoda na engleski jezik, za
24 Vijeće. Hvala.

25 P: Vidite da se ovdje vidi bilješka koja je napravljena 17.11.1991.
26 godine, na desnoj strani ove stranice. Molim da me pratite. Pisano je u

27

28

29

30

1 rukopisu, i kaže se, malo je teško dešifrovati, ali kaže se: "General Vuković
2 kaže da treba napraviti pripreme, a sela Škabrnja i Nadin treba da budu očišćena
3 tokom 18. novembra 1991. godine."

4 Da li vidite to na vrhu ove stranice, koja je na vrhu desne polovine
5 stranice?

6 O: Vidim, vidim.

7 P: Ništa se ne govori o pregovorima, niti o razgovorima, niti o mirovnom
8 rješenju; samo se kaže: "Škabrnju i Nadin treba očistiti 18.11.1991." I sve
9 vrijeme je to bio plan, da se ta sela očiste?

10 O: Pa, /nerazgovijetno/ čišćenje, to nije vojnički izraz, to ne pripada
11 uopšte vojničkoj terminologiji. A pod tim izrazom, "čišćenje", u voj... u nekoj
12 kvazi-terminologiji, bez obzira što se radi ovde o potpukovniku vojske
13 Jugoslovenske narodne armije, se podrazumeva na neutralizaciju voj... uporišta i
14 tačaka neprijatelj... neke neprijateljske vojske. Znači, isključivo vojske. Ovo
15 nije... ovo nije pisalo u zvaničnom dokumentu plana. Znači, u zvaničnom dokumentu
16 plana. Znači, to nije zvanični dokument, to je pribeležka gdje je gospodin
17 potpukovnik Bogunović svojim... svojim... imao je svoj neki stav, ili svoj neki
18 način shvatanja tog zadatka i, ovaj, napisao to. Možda bi sad, da je živ,
19 sigurno on znao nešto više reći o tome, jer tako nije pisalo, nit' je tako
20 planiran plan.

21 P: Dobro. Da razjasnimo, ovo što ovdje piše nije stav gospodina
22 Bogunovića, nego on kaže da to kaže general Vuković, da li sam u pravu?

23 O: General Vuković, ja sam njega upoznao. Pošto general Vuković je imao...
24 on je imao jednu karakteristiku, da je, normalno, ne čitajući - jer on nije
25 pravio dokument, znači, on nije pravio plan. Plan pravi štab. On je imao jednu
26
27
28
29
30

1 karakteristiku da kratko, u kratkim crtama nekim svojim izrazima sa, eto,
2 bombastičnim, da tako kažem, objasni nešto što treba da se radi.

3 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Oprostite, gospodine. Pokušajmo da
4 pređemo na poentu. Pitanje je: on ne izražava svoje mišljenje, nego kaže ono što
5 je rekao general Vuković, da li je to tačno ili nije tačno?

6 SVJEDOK: Ovdje je zapisano da je to rekao general Vuković, rukom
7 pokojnog Bogunovića. Ja to čitam, ako to tako piše, onda p... govori se o nekom
8 čišćenju, al' to nije vojni, stručni, vojni pravilan izraz. Ne znam na šta su
9 sad znači čišćenje. Ja, recimo, ne bi' znao šta da radim kad bi mi neko tako
10 napisao, kao sa... kao vojniku.

11 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine, potpukovnik Bogunović
12 ovdje piše ono što mu je rekao general Vuković. Da li je to tačno?

13 SVJEDOK: Pa, vjerovatno je tačno kad tako... kad ovako piše.

14 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Prema ovom dokumentu. Hvala Vam.

15 G. BLACK: [simultani prijevod] Hvala, časni Sude.

16 P: Ova riječ, "čišćenje", to je riječ koju ste nesumnjivo vidjeli i
17 ranije, svakako i u kontekstu operacija, zar ne?

18 O: Pa, to je žargonska reč koja znači puno il' ne znači ništa. Ili ne
19 znači ništa. Ja je nikad u životu nisam napisao, nit' sam je upotrebljavao, u
20 svojoj karijeri. U smislu vojnom, nekom, je l'; čišćenje je već stvar neka
21 druga.

22 P: Dobro. Možda je ovo teško pitanja da ga razriješimo Vi i ja, jer ima
23 veze sa jezikom. Ako ne razumijete moje pitanje, kažite mi. No, riječ "čišćenje"

24

25

26

27

28

29

30

1 se na engleski prevodi riječima "mopping-up", ali se takođe može prevesti kao
2 "cleansing". A koristi se i u jednoj drugoj frazi, u frazi "etničko čišćenje".
3 To je ista riječ, riječ "čišćenje"?

4 O: Sigurno su u ovome slučaju, i sigurno ta dva čoveka koja sam ja
5 poznao, nije bilo reči o vojničkom... o etničkom čišćenju. To je izraz za...
6 izvinjavam se, to je izraz verovatno koji vojnici koriste, znam da ga koriste...

7 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Izvinite, ponovo moram da se
8 umiješam. Slušajte pitanje. Pitanje je da ova riječ ima različita značenja, a
9 među njima ono što se na engleskom kaže "cleansing" ili "cleaning up". Da li se
10 s tim slažete ili se ne slažete? Uz ovo značenje, koje je "čišćenje".

11 SVJEDOK: Ne znam na šta se odnosi. Ne mogu da odgovorim na to pitanje,
12 ne znam. Ne znam šta znači na engleskom, mislim, ovo ste mi obja... obadvo...

13 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala Vam. Ako ne znate, onda ne
14 možete odgovoriti. To je sasvim u redu.

15 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] Mi nismo tražili riječ na engleskom,
16 ona ima različito značenje na engleskom. Različito značenje na engleskom, to
17 nije naš posao, možda da nam pomognu prevodioci.

18 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Izvolite, gospodine Milovančeviću.

19 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, na pitanje kolege tužioca, da li je svedok
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 svestan da ova reč može značiti "mopping-up" i "etničko čišćenje" na engleskom,
2 neću govoriti na engleskom, svedok je odgovorio: "Znam oba čoveka i sigurno znam
3 da ova reč, 'čišćenje', na srpskom ne znači etničko čišćenje."

4 SVJEDOK: Sigurno.

5 G. MILOVANČEVIĆ: Dakle, svedok je vrlo direktno odgovorio na to pitanje.
6 Dakle, sad mi ne vodimo raspravu o jeziku, nego o značenju termina "čišćenje"
7 koji je zabeležen u dnevniku gospodine Bogunovića. Mi imamo odgovor u spisima.
8 Svedok kaže: "Znam i gospodina generala Vukovića i potpukovnika Bogunovića, i
9 sigurno oni ovu reč nisu koristili kao termin etničko čišćenje." To je njegov
10 doslovni odgovor.

11 SVJEDOK: Apsolutno.

12 G. MILOVANČEVIĆ: Ja prigovaram daljem insistiranju na bavljenju jezičkim
13 i jezi... značenju reči.

14 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Milovančeviću, svjedoku
15 nije postavljeno pitanje o njegovom poznavanju gospodina Bogunovića, njemu je
16 postavljeno pitanje o toj riječi. I zato smatram da prigovor nije na mjestu, u
17 svakom slučaju, ne znam da li je ovo zadovoljilo tužioca?

18 G. BLACK: [simultani prijevod] Hvala, časni Sude. Skrenuo mi je pažnju
19 na te riječi, zato sam postavio to pitanje, ali nastaviću. Završio sam s ovim
20 dokumentom i vratićemo se kasnije na njega.

21 P: Gospodine Lakiću, Vi ste juče svjedočili o tenkovima i oklopnim
22 transporterima i o broju ljudi koji su bili na srpskoj strani, pod time
23 podrazumijevam snage pripadnika JNA i sve druge snage koje su se s njima borile.
24 Takođe je tačno da su avioni i helikopteri korišteni u tom napadu, zar nije
25 tačno? Da li je to tačno?

26 O: Ja avione i helikoptere nisam... nisam video. Nisu dejstvovali i nije
27 tačno.

28
29
30

1 P: Dobro. Takođe ste rekli da su u toj borbi poginula samo dva
2 pripadnika JNA, i da nije bilo žrtava na strani Teritorijalne odbrane. Ako te
3 brojke uporedite sa brojem ubijenih hrvatskih boraca i seljana, onda ćete doći
4 do mnogo većeg broja, zar ne? Odnosno, bio je mnogo veći broj žrtava na
5 hrvatskoj strani nego na srpskoj strani, ako već govorimo u tim terminima.

6 O: Da je hrvatska -

7 G. MILOVANČEVIĆ: Ako je svedok govorio u svom iskazu o akciji JNA, ja
8 bih Vas molio da skrenete pažnju kolegi tužiocu da ne menja ustavnu funkciju
9 oružanih snaga. I ekspert vojni, Theunens, Tužilaštva, je rekao da je JNA
10 regularna oružana sila. Kolega tužilac neka postavi precizno pitanje, ovo je
11 zamka pitanje. I stalno se postavlja kao zamka pitanje. JNA predstavlja srpske
12 snage. To nije istina, to je neustavno i netačno, i pravno i faktički. I čak je
13 ovaj svedok o tome vrlo izričito govorio.

14 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Milovančeviću, ja pokušavam
15 da nađem, ne znam... pokušavam da shvatim je li Vi ulažete prigovor na pitanje
16 koje je postavljeno neposredno prije nego što ćete Vi ustati, ili još jedno
17 prethodno pitanje? Jer se ne spominje nikakav ustavni položaj JNA u pitanju koje
18 je bilo postavljeno neposredno prije nego što ste Vi ustali. Na šta Vi ulažete
19 prigovor?

20 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, na... ulažem prigovor na poslednju rečenicu
21 na strani 69, red 11 i 11, u pitanju Tužilaštva, gde se kaže da je bilo mnogo
22 više žrtava na hrvatskoj strani, nego na srpskoj strani. Kakva "srpska strana" u
23 akciji koju vodi JNA, molim Vas? To je suština prigovora, sa obrazloženjem koje
24 sam već dao.

25 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala, gospodine Milovančeviću.

26 Imate li odgovor, gospodine Black?

27

28

29

30

1 G. BLACK: [simultani prijevod] Časni Sude, prije svega, kristalno je
2 jasno o kojoj strani govorim; ja pokušavam da napravim razliku između te dvije
3 strane. I ne dijelim mišljenje kolege o iskazu i o onom dijelu svjedočenja o
4 ulozi JNA u novembru 1991. godine. Tužilaštvo ima sasvim drugačije gledište o
5 tome kakvu je ulogu imala JNA, i o tome ćemo izvoditi dokaze. Takođe, ne
6 prihvatam da je samo JNA sudjelovala u tome, tako da neću postaviti pitanje na
7 takav način da se uzme u obzir ono što je mišljenje branioca o ovom dijelu
8 iskaza. Mislim da pitanje mogu da uputim svjedoku; ako se svjedok ne slaže, onda
9 on to može da kaže. Ali, ako se srpska strana spominje kao i hrvatska strana,
10 samo pokušavam da identifikujem te dvije različite strane u sukobu. Iznenađen
11 sam da je to toliko kontroverzno, časni Sude.

12 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Gospodine Milovančeviću, imate riječ.

13 G. MILOVANČEVIĆ: Časni Sude, kolega tužilac je rekao: "Na strani JNA je...
14 su bila dva mrtva, a na hrvatskoj strani mnogo više." I u nastavku pitanja kaže:
15 "Kako upoređujete odnos srpskih i hrvatskih žrtava?" A prethodno je u rečenici
16 rekao da su na strani JNA bila dva poginula. Pri tome, poginuli vojnik, pored
17 poručnika Stefanovića, Samir, recimo nije Srbin.

18 SVJEDOK: Musliman.

19 G. MILOVANČEVIĆ: Gospodin mu je pomenuo ime. Pa, jednostavno, potpuno
20 neprihvatljivo. I ne možemo mi kroz pitanja pro... proturati pravne teze, tako da
21 ih svedok ne bude svestan. Ja hoću da ukažem da mislim da je ovo pitanje zamka,
22 pitanje za svedoka. To je suština moje primedbe. Tužilac može utvrđivati
23 činjenice; iz utvrđenih činjenica izvoditi pravne stavove i svoje pravna
24 mišljenja, ali ne može to učiniti na način koji može predstavljati

25

26

27

28

29

30

1 dezinformisanje svedoka.

2 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] U redu. Izgleda da vas dvojica pomalo
3 idete drugim pravcem, suprotnim pravcem. Da pokušam da kažem šta sam ja shvatio
4 da je rekao gospodin Milovančević. Mislim da on kaže da je JNA Jugoslovenska
5 narodna armija, u čijem sastavu su i Srbi i Hrvati. Stoga, govoriti o hrvatskoj
6 strani i srpskoj strani je neprimjereno, imajući na umu ustavni položaj JNA u to
7 vrijeme. Da li imate neki drugi način da... koristite neke druge termine da
8 napravite distinkciju između tih dvaju snaga, bez da koristite terminologiju
9 kojom se određuje etnička pripadnost? Ako se, korištenjem termina koji
10 označavaju etničku pripadnost, ako svjedok to shvata kao pogrešno etiketiranje,
11 možda onda zaista pogrešno etiketirate?

12 G. BLACK: [simultani prijevod] Hvala, časni Sude. Ja sam rekao, na
13 stranici 69, redak 3 i 4: "Srpska strana, pod čime podrazumijevam JNA i sve
14 ostale snage koje su se borile s njima." Jer, postoje dokazi da su TO i policija
15 sudjelovale u tome, a svjedok je sâm govorio o TO kao o srpskoj vojsci. Zato sam
16 ja i upotrijebio termin "srpska strana."

17 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Mislim da je "srpska strana" nešto na
18 šta se uložio prigovor.

19 G. BLACK: [simultani prijevod] Časni Sude, tačno. Ali ono na šta je
20 uložen prigovor je to da JNA nije bila srpska vojska. Ja govorim ne samo o JNA,
21 nego i o drugim snagama koje su zastupale srpske interese. Postoje dokazi o
22 ulozi JNA u to vrijeme, 1991. godine, i svakako u avgustu 1991. godine - ne
23 želim da ulazim u veliku raspravu o meritumu ali, bez obzira šta je Ustav

24

25

26

27

28

29

30

1 sadržavao, mi imamo i tvrdimo da je *de facto* uloga JNA u to vrijeme bila potpuna
2 podrška srpskim interesima. I zato koristim taj termin.

3 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Ako to kažete, da je JNA zauzela
4 srpsku stranu, stavila se na srpsku stranu, mislim da imate pravo da nastavite.

5 G. BLACK: [simultani prijevod] U optužnici, časni Sude, ove grupe su
6 stavljene zajedno i nazivaju se "Srbi" ili "srpske snage."

7 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] U tom slučaju se prigovor odbacuje.

8 G. BLACK: [simultani prijevod] Hvala, časni Sude.

9 P: Gospodine Lakiću, ja se nadam da ovo nije stvorilo zabunu i da Vi
10 znate o kojim stranama govorim. Nije li tačno da su snage koje su napadale bile
11 JNA i sve druge snage koje su sudjelovale u napadu, i da su one imale daleko
12 manje žrtava nego...

13 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] ...snage koje su se borile protiv njih.

14 G. BLACK: [simultani prijevod] ...snage koje su se borile protiv njih,
15 uključujući seljane u selu Škabrnja i u selu Nadin? Nije li to tačno? Ja
16 pokušavam jedino da napravim poređenje između tih dvaju brojki.

17 O: Mogu da odgovorim?

18 P: Izvolite.

19 O: Jugoslovenska narodna armija u novembru 1991. godine je bila armija
20 svih naroda i narodnosti Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije.

21 P: Izvinite, gospodine. Izvinite što Vas prekidam. Vi možete da
22 odgovorite ono što ste upitani, a to je: da li je strana koja je napadala imala
23 daleko manji broj žrtava nego snaga na koju je izvršen napad, a koja je bila u
24
25
26
27
28
29
30

1 Škabrnji? A ne želimo, u ovom trenutku, da čujemo ništa o bilo kojem drugom
2 pitanju.

3 O: Da je došlo, posle pogibije poručnika Stefanovića, do razgovora, onda
4 bi samo Jugoslovenska narodna armija i, kako Vi kažete, srpska strana, imala
5 gubitke. Ne bi se desili poginuli sa hrvatske strane. Znači, da je došlo do tih
6 razgovora - nije, i desilo se da je došlo do međusobnog obračuna, u kome su
7 poginuli i s jedne i s druge strane vojnici i građani.

8 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hoću da gospodin Milovančević bude
9 svjestan toga da sada njegov svjedok govori o hrvatskoj strani, a u pitanju nije
10 bila sadržana formulacija "hrvatska strana." Hoću da budete svjesni toga.

11 G. BLACK: [simultani prijevod] Hvala, časni Sude.

12 P: Gospodine Lakiću, Vi ste svjedočili da je strana koja je izvršila
13 napad imala samo dvije žrtve, a sada kažete da je bilo vojnika i civila koji su
14 poginuli na obje strane. Da li sada hoćete da promijenite broj onih koji su
15 poginuli na strani koja je izvršila napad? Ili se slažete s time da ih je bilo
16 daleko manje na strani koja je napadala, nego na strani na koju je izvršen
17 napad? Vrlo jednostavno pitanje. Ja bih želio da nastavim, ako možete da
18 odgovorite na ovo pitanje.

19 G. MILOVANČEVIĆ: Ulažem prigovor, časni Sude.

20 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Izvolite.

21 G. MILOVANČEVIĆ: Kolega tužilac kaže: "Na strani koja je napadala bilo
22 je mnogo manje žrtava nego na strani koja se branila." Svedok to nije izjavio,
23 to ne proističe iz kompletnog svedočenja svedoka, i to je jednostavno netačno.

24

25

26

27

28

29

30

1 Kolega tužilac pogrešno predstavlja izjavu svedoka. Svedok nijednog trenutka
2 nije izjavio da je JNA napadala...

3 SVJEDOK: Napadala.

4 G. MILOVANČEVIĆ: A postavlja mu se pitanje na koje će on dati odgovor na
5 potpuno drugu temu.

6 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Odbacuje se prigovor. Hvala gospodine
7 Milovančeviću.

8 G. BLACK: [simultani prijevod] Gospodine, molim Vas, možete li pokušati
9 da odgovorite na moje pitanje?

10 [Suci vijećaju]

11 SVJEDOK: Ja nikad nisam raspolagao sa podatkom kol'ko je poginulo
12 pripadnika oružanih snaga i civila sa hrvatske strane. Dakle, nisam imao taj
13 podatak i nisam ga ni izneo. Baratalo se se ciframa različitim, od... pa čak i do
14 stotine, a na kraju hrvatska strana je prikazala mnogo manje žrtava, znači,
15 dvadeset i nešto, čini mi se. Barataju sad s nekim takvim podatkom. Numerički
16 gledano je sigurno bilo žrtava više sa te strane, hrvatske strane - numerički
17 gledano. Ali je eskalacija sukoba došla zbog napada hrvatske vojske na tu
18 jedinicu koja je zaustavljena radi pregovora. Znači, napad je izvršila hrvatska
19 jedinica na JNA, koja je imala jednako pravo da... da dejstvuje na tom području.

20 P: Mislim da ćete se složiti sa mnom da Vas nisam pitao zašto su takve
21 brojke, nego Vas pitam konkretno pitanje. Molim Vas da učinite sve što možete da
22 se usredsredite na moje pitanje; u tom slučaju ćemo brže nastaviti. Da li me
23 razumijete?

24 O: Dvadeset i nešto ili trideset, četrdeset i nešto je veće od dva.
25 Mislim da razumete, ako hoćete tako da ja dam odgovor. Jer svaka žrtva je velika
26 žrtva. Svaki poginuli je veliki gubitak. A to šta ćemo mi na kraju da podvučemo,
27 pa saberemo i oduzmemo, to je... to je nešto drugo.

28

29

30

1 P: Gospodine! Molim Vas se usredsredite na moja pitanja. A prvo je: da
2 li shvatate da treba da se usredsredite, da svoje odgovore usredsredite na moja
3 pitanja? Da li sam tu jasan?

4 O: U tome jeste. I ja sam voljan da odgovorim na takvo pitanje.

5 P: Zaustavite se. Ne morate objašnjavati sve što kažete. Kad kažete
6 "potpuno", mogli ste da kažete i "da", i to je dovoljno.

7 Nije li tačno da je ogromna snaga upotrebljena protiv sela Škabrnja, a
8 zatim Nadin? Odnosno, strana koja je vršila napad imala je premoćnu snagu koju
9 je upotrebila, zar ne?

10 O: Nije tačno da je ogromna sta...snaga. Jer ako bi stručni /?stručni/
11 ekspert... odnosno, vojni eksperti procenili snagu svih sredstava s kojima je
12 raspolagala Jugoslavenska narodna armija u tom pod...području i hrvatska vojska,
13 koja je imala sredstva, ali nije imala posade, u tom momentu, onda ja ne znam
14 koja bi strana, tako gleda... empiri...empiristički gledano, bila na papiru jača.
15 Jer, mi imamo podatke i o tome kol'ko je bilo oruđa i oružja s hrvatske strane,
16 i kol'ko je dejstvovalo po našim snagama, odnosno, po snagama JNA. Ako ćete da
17 budu uslovno "naše".

18 P: U redu. Sada ću preći na nešto što je malo drugačije, iako i dalje
19 18. novembar. Vi ste svjedočili da niste ušli, da ste ušli tek oko 5.00h
20 poslijepodne, kada je veći dio borbe već bio završen. Znači, ja sam u pravu ako
21 kažem da niste imali direktnih saznanja o tome šta se odvijalo u selu, u to
22 vrijeme, da nemate nikakvih vlastitih saznanja o bilo čemu što se desilo prije
23 5.00h poslijepodne?

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Ja direktnih saznanja sa lica mesta, direktnih, koja sam ja doživeo,
2 nisam imao. Ja sam slušao razgovore starešina, komandovanje, itd. Mogu da
3 nastavim?

4 P: U redu, hvala Vam. Vi ne možete sa sigurnošću da kažete koje snage su
5 bile prisutne u selu tokom borbi, zar ne?

6 O: Pa, ja ne da ne mogu, ja verujem i znam da su snage te bile na
7 početku i da su one dejstvovale i došle do centra sela. Ja ne znam o kojim
8 snagama... snage druge nisu postojale, sa strane Jugoslavenske narodne armije. I
9 kad sam, u 5.00h popodne, bio na licu mesta, tamo su bili starešine
10 Jugoslovenske narodne armije i vojnici, pripadnici te jedinice. Ja sam od njih
11 tražio podatke o civilima, radi evakuacije, ako ih još ima.

12 P: Da li prihvatate da je moguće da su pripadnici policije SAO Krajina
13 bili prisutni u selu prije Vašeg dolaska?

14 O: Ja ne prihvatam to iz opšteg razloga što znam da nisu bili, nit' su
15 dejstvovali. Znači - mislim, znam. Nisam ja bio u samoj... na samom pravcu napada,
16 ali jedinica... jedinica - nećemo reći jedinica, nego pripadnici milicije, jer oni
17 nisu jedinica, oni su u patrolama podeljeni, itd. - oni su obavljavali...
18 obavljali one poslove kojima je plan te akcije, tog neuspelog mirovnog dogovora,
19 koje su dobile tim planom. Tamo ih nije bilo kad sam ja bio niti... niti je bilo...
20 pre. Na tom pravcu.

21 P: Da li znate da li je bilo ko od ljudi kapetana Dragana učestvovao u
22 operaciji u Škabrnji?

23 O: Kapetana Dragana tu nije bilo, ni u mislima. Nikoga nije... ni on bio;
24 nit' njegovih pripadnika, mislim. On tu nije bio.

25 P: Da pređemo na nešto drugo. Vi ste svedočili o tome kako ste koristili
26 jedan Volkswagen... minibus i jedan Volkswagen, koji je sa 20 sedišta, kako biste

27
28
29
30

1 prevozili civile iz Škabrnje. Je li to tačno?

2 O: Ja mislim da je bio Volkswagen kombi, sanitetsko vozilo sa oznakama
3 Crvenog krsta. A Volkswagen minibus nije bio, bio je... to je bio minibus
4 preduzeća "Promet", iz Benkovca, kojeg je koristila Teritorijalna odbrana za
5 svoje potrebe. Mobilisano vozilo; minibus, civilni.

6 P: Dobro, u redu. Možda je došlo do nesporazuma negde. Dakle, postojao
7 je kombi, a i jedan minibus, je li tako? Dva vozila?

8 O: Ja nisam imao više vozila u tom momentu na raspolaganju i kod te
9 evakuacije, samo ta dva vozila. I, izvinjavam se, evakuaciju je vršio i oklopni
10 transporter Vojne policije JNA. On je isto pomagao u evakuaciji. Ali, on je bio
11 u sastavu te jedinice, ja nemam...

12 P: U redu. A da li znate da li su bilo koje druge snage, dakle, JNA ili
13 bilo ko drugi ko je bio tamo, ko je učestvovao u napadu, da li je bilo ko od tih
14 snaga imao autobus ili kombi, jer Vi kažete da su - ili od TO vozila - jer Vi
15 kažete da su to bila jedina vozila koja su bila prisutna?

16 O: Ne, ne. Pazite o čemu se radi. Ono što je pripadalo Jugoslovenskoj
17 narodnoj armiji, to su bila sva SMB formacijska vozila. Znači, vojna vozila. Ja
18 sam raspolagao sa dva vozila. Ja ne znam da li se kasnije uključila... uključio
19 sanitet, bolnica ili neko, ali nekih vozila da su bili /sic/ upadljiva u oko s
20 nekom drugom namerom sigurno nije bilo u...u...u 18. novembra.

21 P: U redu, hvala. Da li ste znali da su civili bili tučeni, nazivani
22 ustašama i na druge načine maltretirani - dakle, 18. novembra, i to pre nego što
23 su ukrcani u autobus i odvezeni iz Škabrnje - i da su odvedeni u neki objekat,

24

25

26

27

28

29

30

1 koji se zvao "Oskarovo" ili "Oskar", gde su dalje bili maltretirani i
2 ponižavani? Da li ste ikada čuli nešto o tome, gospodine?

3 O: Ne, ne.

4 P: No, ako su oni opisali autobus, to mora da je bio Vaš autobus, jer je
5 to bio jedini autobus ili minibus koji je bio tamo, je li tako?

6 O: Pa, to je bio autobus ofarban u boje koje su označavale pripadnost
7 tom preduzeću. Znači, nije on nika... imao nika... znači, pripadnost preduz... pisalo
8 je tačno per... koje je preduzeće, ko je vlasnik tog autobusa. On je imao svoju
9 boju. I svoj opis, pa ja bi' voleo, mislim, da ako na konkretno nešto mislite,
10 da mi kažete o čemu se radi. To je "Promet", preduzeće "Promet", tako je pisalo
11 na njemu. "Trgovačko preduzeće Promet Benkovac".

12 P: Juče ste rekli da su stvarne borbe završile 18. novembra, mada je
13 operacija zvanično završena 19. novembra. I Vi ste rekli da Vi, lično, niste
14 bili u tom kraju 19-og, da li sam ja to dobro razumeo?

15 O: Ja lično, lično nisam bio u funkciji kojoj sam... u kojoj sam bio
16 prethodni dan. Ali ja sam sigurno tu d... navratio dva ili tri puta, radi
17 kontrole... kontrole prostora od strane mojih jedinica, u tim selima. Ja nisam bio
18 više uključen, jer nije bilo ni potrebe. Evakuisano je stanovništvo dan pre i mi
19 smo to odradili, u toku noći smo to stanovništvo prevezli na hrvatsku stranu. To
20 je bio moj zadatak. Ja sam celu noć radio do sutrašnjeg dana.

21 P: Dobro. A da li ste znali da je devet civila bilo ubijeno u Nadinu,
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 ili stradalo u Nadinu, 19. novembra 1991.godine, u toku ili neposredno nakon
2 napada na to selo?

3 O: Ja se sećam da su u Nadinu - selo Nadin, ostalo je nešto
4 stanovništva, manje od deset stanovnika; civil...civila, normalno. To su bili
5 stariji ljudi i pretežno nepokretni ljudi. I znam da s... da sam organizovao /sic/
6 i znam da su moji pripadnici nosili hranu, lekove i da sam vodio... da su vodile
7 lekara to, ovaj, na lice mesta. A ti civili, ako mislite na...

8 P: Gospodine, moram da Vas prekinem, izvinite. Ne, ako su preživeli 19.
9 novembar, onda to nisu ljudi koje sam ja imao na umu. Moje pitanje je bilo
10 konkretno sledeće: da li znate bilo šta o tome da je devet civila poginulo ili
11 ubijeno u Nadinu 19. novembra 1991. godine?

12 O: Ne.

13 P: Da li je tačno da je do večeri 19. novembra selo Nadin, odnosno,
14 mnogi delovi sela Nadin da su goreli, da li znate nešto o tome?

15 O: Devetnaestog novembra? Ja ne znam ništa o tome, zato što ja tu ni...
16 mislim, nisam dobio takve informacije. Sad čujem...

17 P: U redu. U redu, hvala Vam. Sada bih hteo da pogledamo zajedno jedan
18 dokument.

19 G. BLACK: [simultani prijevod] To je dokument dokazni predmet 109.

20 P: Znate, Vi ste možda sami već pominjali ovaj dokument. Da li ste ikada
21 videli do sada ovaj dokument?

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Ovo je službena zabeleška ovlašćenog službenog lica vojne policije
2 Vojna pošta Benkovac, a odnosi se - samo da pročitam... Nisam ja ovaj dokument
3 video, do sada. Nisam ga video.

4 P: U redu.

5 G. BLACK: [simultani prijevod] Molim sudskog službenika da nam pokaže
6 poslednju stranicu i potpis na poslednjoj stranici. Izvinite, na drugoj stranici
7 je to. To je 7350.

8 P: Gospodine, vidite tu potpis, kako se čini, Ernesta Rađena; Vi ste ga
9 pomenuli nešto ranije?

10 O: Da, ja sam ga pomenuo. On je, inače, rezervni oficir mobilisan u 180.
11 brigadu. Bio je komandir vođa vojne policije 180. brigade i on je bio u sastavu
12 te jedinice Jugoslovenske narodne armije. Disciplinova -

13 P: U redu, hvala, to je dovoljno za sada. Hvala, izvinite što sam Vas
14 prekinuo, ali moramo da idemo dalje. Dakle, ovo je zvanična zabilješka koju je
15 pripremio poručnik Rađen.

16 G. BLACK: [simultani prijevod] Molim da pogledamo sada prvu stranicu.

17 P: U drugom pasusu, pre nego što počinju ovi označeni brojevima
18 paragrafi, stoji - naime, ako pogledate prvi paragraf najpre zajedno sa mnom -
19 tu stoji, zar ne, da je: "Poručnik Rađen učestvovao u borbama u razbijanju
20 ustaških snaga u selu Škabrnja, obezbeđivanju asanacije bojišta i pružanju
21 pomoći posle borbe." To tu stoji, je li tako?

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Ernest Rađen nije, kao policajac ni kao pešak ni kao vojnik,
2 učestvovao. On je... on je policajac, vojni policajac. Dakle, on nije učestvovao
3 direktno u izvršenju tih borbenih dejstava. On je b... koristio taj borbeni
4 oklopni transporter, s kojim je on i... zajedno i sa pripadnicima civ... ove moje
5 Teritorijalne odbrane, evakuisao stanovništvo. Znači, on nije imao ni konkretno
6 zadatak u to... da učestvuje kao... oružano, eto. To kô policajac.

7 P: U redu, ali on je bio prisutan u Škabrnji 18. novembra -

8 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Oprostite, ja ne mogu ovo da
9 prihvatim. Autor ovog dokumenta kaže "učešćem u borbi". Dakle, on je učestvovao
10 u borbi. Ne možete prihvatiti da neko kaže da on nije bio tamo. Mislim da svjedok
11 mora da odgovori na pitanje koje mu je bilo postavljeno. Da li je tačno da je to
12 ono što stoji ovde?

13 SVJEDOK: Pa, ako on kaže da je učestvovao, onda je on mogao učestvovati
14 na različite načine, kao što sam ja, kao komandant TO učestvovao u...u...u određ -

15 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Nije u tome poenta. Mi ne želimo da
16 čujemo na koji način je učestvovao, želimo samo da znamo da jeste učestvovao, i
17 to je sve. Izvolite, gospodine Black.

18 G. BLACK: [simultani prijevod]

19 P: Gospodine svedoče, pogledajte zajedno sa mnom drugi pasus. Tu stoji:
20 "U borbama u selu Škabrnja, 18. i 19. novembra 1991. godine, došlo je do
21 pogibije oko 50 lica različitih polova, starosne dobi, pripadnika paravojnih
22 ustaških formacija i civila, na različitim mestima u selima Škabrnji i Nadinu."

23 To je tačno, zar ne? Da li možete to potvrditi ili poreći?

24 O: Ja ovaj dokument nisam nikada video. Ovo je službeno... oficir.

25

26

27

28

29

30

1 Znači, čovek koji je obavio svoj službeni ili vojni zadatak. On je napisao svoj
2 izvještaj, on za taj izvještaj je odgovarao svojoj komandi i ako je njemu
3 komanda prihvatila njegov izvještaj, šta ja imam tu da dajem svoj stav? To tako
4 piše. Ali, ja ne moram prihvatit' je l' to tačno il' nije, ne znam da l' je
5 tačno il' nije.

6 P: U redu. Gospodine, u narednih nekoliko trenutaka ja ću Vama predočiti
7 veliki broj dokumenata, i hteću da saznam od Vas, na osnovu Vaših saznanja, da
8 li možete da nam potvrdite nešto ili poreknete, ili ne znate. Bilo koji od tih
9 odgovora je prihvatljiv. Međutim, ja želim da Vam pokažem neke dokazne predmete
10 koji su već uvršteni kao dokazni predmeti u ovom predmetu.

11 Dakle, pogledajte, molim Vas, pasus broj 3. Tu kaže: "U dvorištu
12 privatne kuće, muškarac od oko 65 godina, civil, dve žene stare oko 65 do 70
13 godina, u podrumu kuće, tri starije osobe." Čini se da se tu govori o civilima
14 koji su poginuli u Škabrnji. Znate li nešto o tome?

15 O: Ne znam o kome se govori i kakvoj pripadnosti su civili pripadali;
16 odnosno, ovi muškarci. Ne znam da... ne znam ništa o tome. Ne piše tu i ja ni...
17 druga saznanja nisam imao.

18 P: Pogledajte pasus br. 6. Tu stoji: "Na putu jedna muška osoba,
19 starijih godina, oko 70, i dve ženske osobe od oko 60 do 65 godina." Da li ćete
20 se složiti sa mnom da se tu radi o civilima, da tako izgleda? Dakle, ne borcima,
21 već civilima?

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Za muškarce - ovo je već 70 godina - on, po tim nekim propisima našim
2 i Republike Hrvatske nije mogao bit' vojni obveznik, sigurno. Žene sigurno nisu,
3 ovog doba... ovog doba bile vojni obveznici. Znači, nisu mogle da budu, ne mogu
4 reći... kako.

5 P: U redu. Ne želim da se predugo zadržavamo na ovom dokumentu, pa Vas
6 molim samo da pratite kad Vam budem ukazivao na neke konkretne pasuse. U 8.
7 pasusu pominje se čovek, oko 60 godina star civil, i dve žene oko 55 godina
8 stare. U pasusu 9 govori se o ženi koja je stara oko 55 godina; u paragrafu 10,
9 o dvojici muškaraca starih oko 60 do 70 godina, civili; u pasusu 11, čovek star
10 60 godina, civil; u 12. pasusu tri žene stare 60 do 65 godina i čovek, muškarac,
11 oko 60 godina, civil; u pasusu 13, žena stara oko 60 godina; u paragrafu 14,
12 dvojica muškaraca od 40 do 45 godina, ali tu stoji da su bili civili; u pasusu
13 15, žena stara oko 60 godina. I onda se to nastavlja i na sledećoj stranici,
14 gospodine. No, kada sad vidite ovaj dokument, da li prihvatate da su mnogi
15 civili poginuli u Škabrnji 18. i 19. novembra 1991. godine? Ne borci, već
16 civili?

17 O: Ja prihvatam da je u Škabrnji sigurno svaka ženska osoba civil. Ali,
18 da je svaki muškarac sposoban ko... sposoban da nosi pušku, bez obzira na godine
19 starosti, nosio pušku i, ovaj, suprotstavljao se snagama Jugoslovenske narodne
20 armije, to sigurno tvrdim da je tako bilo.

21 P: Gospodine, uprkos tome što niste čak ni bili tamo u toku borbi, Vi
22 kategorički tvrdite da je svaki muškarac u Škabrnji bio borac? Jeste li to
23 upravo rekli?

24 O: Ja tvrdim, na osnovu svih analiza i nalaza komande Jugoslovenske
25 narodne armije, 180. brigade. Ja ne t... rekô sam Vam da su to jedini službeni
26

27

28

29

30

1 izvori na koje sam se ja oslanjao u prikupljanju informacija za Škabrnju. I,
2 onoga što sam ja lično video u... tog osamnaestoga, pa... što se tiče te situacije
3 i, normalno, daljnjeg razvo...razvoja situacije. Ja nisam te podatke dobivao, ne
4 znam ni ja, od nekih vojnika koji su već bili zaduženi za to, ili ne znam nekih
5 izvora koji su neprovereni, nego sam se oslanjao na službene dokumente koji su
6 za mene bili relevantni i na koje sam ja jedino mogao... koje sam ja jedino mogao
7 upotrebit' u smislu izveštavanja svoje pretpostavljene komande i preduzimanja
8 određenih mera. Nisam mogao na neke, ne znam ni ja čije, izveštaje da reagujem,
9 niti smio.

10 P: Sada ću Vam izneti jednu vrlo konkretnu tezu, odnosno slučaj, i
11 pitaću Vas da li znate nešto o tome. Čovek po imenu Krsto Šegarić, rođen 1927.
12 godine, prema rečima očevidaca izveden je iz podruma, ili prizemlja, i pucano mu
13 je u glavu. Mislim da smo videli i fotografiju tog čoveka, na početku Vašeg
14 unakrsnog ispitivanja. Ako je ta informacija tačna, da li biste Vi prihvatili to
15 da je on bio civil, a ne borac, i da je bio namerno ubijen; dakle, iako je bio
16 muškarac, da je bio civil?

17 O: Pa, slušajte, ako je to -

18 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Oprostite, da li ste rekli da je
19 rođen 1927. ili 1937.?

20 G. BLACK: [simultani prijevod] 1927., to sam hteo da kažem.

21 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Da, ali u transkriptu stoji 1937.

22 SVJEDOK: Taj čovek, u tim godinama, sigurno nije mogao biti vojni
23 obveznik, odnosno, vojnik. Sigurno nije mogao. A da li je mogao držati pušku

24

25

26

27

28

29

30

1 u ruci i pucati, to ja isto ne znam. Da ga tako neko ubija, to je teško
2 krivično delo i kriminal, ratni zločin; to je sigurno, slažem se da je to ratni
3 zločin onoga ko je to učinio, ako je to tako učinio. To se u potpunosti slažem.
4 A ja o tome nemam nikakvih saznanja, do ovog momenta. I nisam imao.

5 G. BLACK: [simultani prijevod]

6 P: U redu, da Vam iznesem još jedan konkretan primer, pre nego što
7 nastavim. Ovo je mnogo mlađi čovek, star je 30 godina bio. Zvao se Mladen ili
8 Ante Razov. No, prema autopsijskom izveštaju, koji se nalazi u dokaznim spisima,
9 može se zaključiti da je on bio mučen pre nego što mu je pucano u glavu, i to
10 direktno, iz najveće blizine i, ustvari, da je njegovo levo uho bilo odvojeno od
11 tela. Da li se slažete sa tvrdnjom da, čak i ako je bio borac, da je ta vrsta
12 brutalnosti i ta vrsta namernog ubijanja, nakon što je bio uhapšen ili
13 zarobljen, takođe protivzakonita i da zaslužuje svaku osudu?

14 O: Apsolutno. Apsolutno.

15 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Ako samo mogu ja da postavim pitanje?
16 Da li takođe prihvatate, svedoče, da bi to onda predstavljalo ratni zločin?

17 SVJEDOK: Časni Sude, to je u svakoj vojsci, u svakoj vojsci, bez obzira...
18 izvinjavam se -

19 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Molim Vas, sačekajte. Odgovorite na
20 pitanje da li biste prihvatili da bi to, onda, bio ratni zločin? To je vrlo
21 jednostavno pitanje. Dakle, samo odgovorite: "Da, to bi bio ratni zločin." ili
22 "Ne, to ne bi predstavljalo ratni zločin."

23 SVJEDOK: /nečujno/ ...ratni zločin. Znači, onaj ko je to izvršio, taj je
24 izvršio ratni zločin. To se slažem u potpunosti sa -

25 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala Vam puno. To je sve što sam
26 hteo da čujem.

27

28

29

30

1 G. BLACK: [simultani prijevod] Hvala, časni Sude.

2 P: Gospodine svedoče, hteo bih da Vam pokažem još jedan dokument. To je
3 dokument koji se u našim dokaznim spisima nalazi pod brojem 116.

4 G. BLACK: [simultani prijevod] Molim da ga pokažemo na monitoru.

5 P: I, dok se to ne pojavi na monitoru - gospodine Lakiću, da li Vam je
6 poznato bilo da je JNA vršila istragu u vezi sa tvrdnjama da su 18. i 19.
7 novembra 1991. godine izvršeni zločini u Škabrnji i Nadinu? Da li ste znali
8 nešto o takvim istragama?

9 O: JNA je vršila istragu i nije dozvoljavala nikome, izuzev krim-
10 tehničarima stanice milicije, koji su bili veoma stručna lica, znači, Stanica
11 milicije Krajina u Benkovcu. Krim-tehničarima; znači, fotografima, stručnjacima,
12 inspektorima koji su bili veoma stručni. Samo su oni i...i...i predstavnici, dakle,
13 Jugoslovenske narodne armije i Civilne zaštite za sanaciju terena, samo su oni
14 radili tih nekoliko dana na tom terenu. Niko nije mogao niti je imao mogućnost
15 da priđe tom terenu dok se nije završila kompletna istraga.

16 P: Vidite sada ovaj dokument koji se nalazi pred nama; to je službena
17 zabeleška od jednog obaveštajnog oficira 9. korpusa, od 8. marta 1992. godine
18 Pogledajte, u prvom pasusu stoji: "Saznali smo sledeće o ubijanju civila u
19 Škabrnji i Nadinu 18. i 19. novembra 1991. godine."

20 Zatim u prvom paragrafu, sa crticom ispred, stoji: "Prema svim do sada
21 prikupljenim podacima, ubistva su izvršili pripadnici specijalnih jedinica štaba

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Teritorijalne odbrane Benkovca, odnosno, jedinice koje su učestvovala u borbi
2 pod njihovom komandom. To su bili dobrovoljci iz Srbije i Opačića grupa, koju su
3 činili borci iz ovog kraja."

4 To je tačno, zar ne?

5 O: To nije tačno, a ja ću Vam razjasniti tačku po tačku. Ovako: U
6 jedinicama Teritorijalne odbrane nikad nismo mogli, nit' smo imali, nit' smo
7 smeli, po propisima i naredbama pretpostavljene komande, da formiramo jedinice
8 dobrovoljaca. Po mojim saznanjima, grupa - kako je neko naziva - Opačića,
9 sigurno nije učestvovala u Škabrnji. Znam sigurno da je on tada bio u Benkovcu,
10 odnosno, van tog teritorija. To odgovorno tvrdim, zato što sam lično njega sreo
11 u tom mom vraćanju večernjem tamo, i znam da on nije učestvovao uopšte - ne da
12 nije učestvovao, nije mogao da učestvuje.

13 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Molim Vas, usporite, usporite,
14 usporite, jer prevodioci jedva uspevaju da drže korak sa Vama. Molim Vas,
15 usporite.

16 SVJEDOK: Izvinjavam se. To je što se tiče te Opačićeve grupe, a kako je
17 nazivaju? Opačić je bio profesionalni policajac u policiji hrvatske, i kao takav
18 je... to mu je bila profesija. On nije imao grupu, formalnu, pravnu jedinicu neku.
19 Al' to nije imao grupu, nije imao formaciju, nije imao jedinicu. Bili su ljudi
20 koji su njega, kao dokazanog junaka za taj kraj, smatrali svojim liderom. I ti
21 ljudi su se, ne verujem s njegovim odobravanjem, lepili, prilazili njemu. Ali on
22 nije učestvovao u nekim akcijama, kako mu se pripisuje; konkretno nije
23 učestvovao, recimo, u Škabrnji., To znam sigurno i odgovorno jer kasnije sam
24
25
26
27
28
29
30

1 ja morao tu istragu i organe policije da dostavimo, ovaj, dostavimo, normalno,
2 komandama pretpostavljenim Jugoslovenske narodne armije, i to je tako utvrđeno.

3 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Usporite, molim Vas, usporite.

4 G. BLACK: [simultani prijevod]

5 P: Hvala, gospodine. Da pogledamo sada sledeći deo dokumenta. U sledećem
6 pasusu - ne moramo to da čitamo - ali tu stoji da su dobrovoljci iz Srbije
7 izvršili ubistva u selu Škabrnja. Prema prvim nepotvrđenim podacima, da je
8 Opačićeva grupa ubila pripadnike određene porodice u selu Nadin i ubila troje
9 zarobljenih ljudi iz Škabrnje i Smiljčića. Možete li Vi potvrditi ili poreći to
10 što piše tu, ili nemate o tome nikakvih informacija?

11 O: Ja o ovome nemam nikakvih informacija apso... sigurno. A radi se o tome
12 da je ovo, kako ovo što vidim sad u... sad sam tek primetio u zaglavlju, napisana
13 naslovna zabeleška iz razgovora sa ličnim i vezama službe. Pa to nije... koji je
14 to izvor informacije za ovoga, je l' to starešina koji je to napisao? Još nešto
15 da Vam kažem...

16 P: Gospodine, mi ćemo videti još neke dokumente, no mene ne interesuju
17 toliko Vaša pitanja o izvoru ovog dokumenta, već me više interesuje o onome što
18 Vi znate, pa Vas molim da budete strpljivi, jer ću Vam postaviti pitanja o nizu
19 konkretnih pasusa, i uvek ću Vam postavljati isto pitanje: da li možete to
20 potvrditi, poreći ili ne znate o tome ništa.

21 G. BLACK: [simultani prijevod] Dakle, u sledećem pasusu, koji ima crticu
22 - da samo malo niže pogledamo tekst na B/H/S-u. To je u engleskoj verziji na

23

24

25

26

27

28

29

30

1 drugoj stranici; i to u drugoj rečenici.

2 P: Govori se o tome kako su pripadnici srpskih dobrovoljnih jedinica
3 učestvovali u hvatanju pripadnika Zengi /?ZNG/, pri čemu su ih tukli, a zatim se
4 kaže da su: "...tri bolničarke iz štaba Teritorijalne odbrane Benkovca, sa plavim
5 kombijem, i da je jedna bolničarka se usprotivila čoveku po imenu Vučićević.
6 Vučićević je pripadnika Zenga odveo iza kuće, zamakli su iza kuće, zatim se čuo
7 rafal, a Vučićević se sam vratio." Prvo pitanje: da li je to što se tu pominje,
8 kako se čini iz ovog iskaza, zapravo Vaš kombi, o kome ste ranije svedočili, ili
9 on nije bio plav? Ili se ne sećate?

10 O: Ne sećam se ko... mislim, kakve je boje bio, mislim, on je imao oznaku
11 Crvenog krsta. Ali, ovaj, i ove informacije, ove podatke ja nisam imao, nit' sam
12 im...imao ikakvih saznanja o ovome što tu piše.

13 P: U redu, hvala Vam.

14 G. BLACK: [simultani prijevod] Idemo sada do poslednjeg pasusa koji se
15 vidi; to je, dakle, poslednji paragraf pod tom istom tačkom sa crticom.

16 P: Tu se kaže: "Gnjidić je odsekao uho i zatim je pokazivao to uho u
17 kafićima u Benkovcu. A u jednom kafiću pokazivao je konobarici, držeći ga u
18 čaši, govoreći da je čaša prljava."

19 Da li ste ikada čuli bilo što o tome? O unakaženju ljudi i odsecanju
20 ušiju, koje su zatim pokazivali kao trofeje?

21 O: To lice, sa prezimenom Gnjidić, ja ne znam o kome se radi.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 I tu... to... to navodno pokazivanje ja nisam čuo i...i...i da sam čuo, onda bi' sigurno
2 službeno i po važećim pravilima i propisima morao da preduzimam određene mere.
3 Ja to... za to ne znam, stvarno.

4 P: U redu. Onda sledeća tačka, sa crticom ispred, govori o Vučićeviću
5 koji je ubijao civile, pucajući u jednog po jednog; kaže da je bacio bombu u
6 neki podrum, nekog po imenu Manda, koji je bacio to u podrum sa civilima, gde se
7 više civila skrivalo - da li ste čuli nešto o tome?

8 O: Ja stvarno o ovome nemam nikakvih informacija. I prvi put ču... vidim
9 taj dokument, koji ov... navodno po... prikazuje, mislim, ova dela-nedela.

10 P: U redu. Samo da Vas pitam o još jednom pasusu, pa onda idemo na
11 sledeći. Tu na dnu, molim Vas, pogledajte zajedno sa mnom, a onda ćemo preći na
12 sledeću stranicu na B/H/S-u. Tu stoji: "U dvorištu kuće u kojoj je poginuo
13 pukovnik Stefanović, srpski dobrovoljci su iz kuće izveli tri do četiri
14 muškarca, jedan od njih je bio lud, i pobili ih rafalima, ubijajući jednog od
15 njih."

16 Da li ste Vi čuli o bilo čemu sličnom u vezi sa mestom gde je Stefanović
17 poginuo? U smislu, kao, odmazda protiv ljudi koji su se nalazili u toj kući?

18 O: Ja nisam čuo, jer nisam uopšte mogao doći do informacija na koji
19 način su i kako ginuli ljudi sa hrvatske strane u tim dejstvima. Znači, nisam
20 imao mogućnost da dođem to tog... do te informacije. I mislim da te odmazda, da ta
21 odmazda kao odmazda nije postojala konkretno za ovaj slučaj, na takav način.

22 P: Dozvolite da Vas zamolim da pogledate jedan drugi dokument, to je
23
24
25
26
27
28
29
30

1 dokazni predmet 411.

2 G. BLACK: [simultani prijevod] Molim da se on predoči na našim ekranima.

3 Molim da pomjerite do vrha.

4 P: Ovo je još jedna zabeleška koju je napisao oficir 9. korpusa, oficir

5 za bezbjednost; datirana je 27. novembar 1991.

6 G. BLACK: [simultani prijevod] Molim da se prikaže stranica 5 u verziji

7 na engleskom jeziku, a vjerovatno isto i u verziji na B/H/S-u, gdje počinje

8 obrazloženje. Upravo tu, hvala Vam.

9 P: Vidite da se to zasniva na jednom kontaktu, odnosno razgovoru sa

10 nekim, u pogledu ubistva civila u Škabrnji. U drugom paragrafu se kaže: "Goran

11 Opačić, pripadnik specijalne jedinice Stanice javne bezbjednosti Benkovac došao

12 je danas i pred svima nama u kancelariji je rekao o tome da je bilo ubistava

13 civila u Škabrnji, uglavnom žena i staraca."

14 Zatim, u sljedećem pasusu, nešto niže -

15 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Oprostite, koja je to stranica?

16 G. BLACK: [simultani prijevod] Časni Sude, u verziji na engleskom na

17 vrhu bi trebalo da stoji L00065946.

18 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] U redu, sad sam našao. Koji je to bio

19 pasus?

20 G. BLACK: [simultani prijevod] Izvinjavam se, to je bio prvi pasus, koji

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 počinje riječima: "Goran Opačić".

2 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Sad Vas mogu pratiti.

3 G. BLACK: [simultani prijevod] Hvala.

4 P: Gospodine Lakiću, u drugom pasusu govori se o jednom konkretnom
5 incidentu, u kojem je jedan starac bježao, a jedan aktivista koji je bio dežuran
6 aktivirao je bacač raketa, "zolju", skinuo ga je s leđa i zamolio jednog četnika
7 da ga fotografira. Zatim je ispalio iz svog ručnog bacača raketa u njega. Prema
8 riječima Gorana... po ovim riječima, Goran Opačić nikada nije vidio strašnji
9 prizor u svom životu, nego kako je ovaj starac odletio u komade. Da li ste ikada
10 čuli bilo šta o tome kako se Goran Opačić hvalisao ovim ubistvom civila u
11 Škabrnji? Da li ste bilo šta o ovome ikada čuli?

12 O: Gorana Opačića ja lično poznajem. I, ovakav način njegovog
13 hvalisava...hvalisanja nije nov. On je poznat dekla...deklarativno kao neki junak,
14 međutim, on je bežao od bilo kakvih ozbiljnijih situacija u koje je mogao da
15 uđe. Njegova glavna karakteristika, ja ga ne optužujem ovde u smislu, je u tome,
16 karakteristika jeste da je za normalne vojnike, pripadnike oružanih snaga, bio
17 sasvim prosečan borac, a da je voleo da se junači pričama. To je činjenica za
18 njega. To ga, tako ga znaju... znamo mi svi, koji ga znaju. I on je tada,
19 izvinjavam se, u to vreme, uopšte nije bio pripadnik SJB Benkovac, nego je bio
20 slobodan. Nije uopšte bio angažovan vojno; nit' je bio u TO, nit' je vojno
21 angažovan, jer je bio sam sebe... pošto je on, tobože, imao neke pozitivne poene
22 od strane nekih političara, on je bio vozač nekih političara u Krajini. Tada, u
23 to vreme. I zato je bio u Beogradu, zato je bio u Beogradu, ako je ovo rekao.

24 P: Dobro. Rekli ste da mislite da je pretjerivao. Prihvatate da je on
25 zaista, da je sasvim moguće da se hvalisao ovim ubistvom civila u Škabrnji, kao
26 što je opisano u ovoj zabilješci ovdje?

27

28

29

30

1 O: Kad je krenula... uoči same akcije se od milicije SJB-a Benkovac i -

2 P: Izvinite, gospodine.

3 O: Samo da Vam obja -

4 P: Izvinjavam se. Nije mi potrebno dugo objašnjenje. Povučiću
5 posljednje pitanje. Da li ste Vi ikada lično čuli kako se Goran Opačić hvališ
6 ubistvom civila u Škabrnji? Odgovorite sa "da" ili "ne". Ukoliko je to "da",
7 objasnite, a ukoliko je "ne", onda ćemo preći na sljedeću temu.

8 O: Ja lično ne. Jer znam da nije bio, pa mi nije moglo ni da se hvališe.

9 P: U redu.

10 G. BLACK: [simultani prijevod] Molim da se malo spusti.

11 P: Hoću da Vam skrenem pažnju na sljedeći pasus. Tu se spominje osoba po
12 nadimku Žorić, koji je negdje u jedinicama Teritorijalne odbrane išao po gradu i
13 pokazivao kesu sa ljudskim ušima. Zatim govori nešto slično: provokativno pozvao
14 konobaricu da vidi prljavu čašu; kada je došla, pokazao je čašu u kojoj je bilo
15 ljudsko uho. Da li se sjećate da ste ikada, je li Vas to podsjeća da ste ikada
16 čuli ovakve priče, o ušima?

17 O: Slušajte, te priče sam... ja sam odrastao, moje djetinjstvo je provelo
18 /sic/ u pričama o ušima sečenim, očima od Jasenovca, pa ne znam gde iz Drugog
19 svetskog rata, pa /nerazgovijetno/. Te priče su više bile priče za stra -

20 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Molim Vas, molim Vas, molim Vas!
21 Izvinite, moram Vas zaustaviti. Mi Vas ne pitamo o djetinjstvu. Mi Vas pitamo o
22 ovoj priči, molim Vas da odgovorite o tome i nemojte nam pričati o svom

23

24

25

26

27

28

29

30

1 djetinjstvu.

2 SVJEDOK: Ja nisam... mogu odgovorno tvrditi da ovaj čovek - za ovaj
3 slučaj, ne znam da ovaj čovek - da ovaj slučaj nije mi bio poznat i da s tim
4 nisam bio upoznat.

5 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala Vam, mnogo Vam hvala, to smo
6 samo htjeli da čujemo.

7 G. BLACK: [simultani prijevod] Hvala, časni Sude. Molim da nam se na
8 ekranu predoči još jedan dokument. To je dokazni predmet 117. Hvala Vam.

9 P: Gospodine, ovo je još jedan dokument koji potiče od oficira za
10 bezbjednost 9. korpusa JNA. Datum je 23. novembar 1991. godine.

11 G. BLACK: [simultani prijevod] Molim da se spustimo do teksta, do
12 obrazloženja. Stranica 3 u verziji na engleskom, hvala Vam.

13 P: Dakle, ovdje vidite, u prvom pasusu se kaže: "22.11.1991. godine
14 obavio sam razgovor sa vojnikom Živanović Nenadom, iz bataljona vojne policije u
15 vezi sa ubistvom civila u Škabrnji, koji su se odvijali u toku 18. novembra, u
16 toku napada na selo."

17 G. BLACK: [simultani prijevod] Molim da se spusti malo do pasusa koji je
18 u navodnicima. Upravo tu.

19 P: Pogledajte, u trećoj rečenici kaže se: "Pripadnici Teritorijalne
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 odbrane su izveli troje civila bez oružja. Postrojili su ih ispred i onda je
2 počela vatra iz pušaka, tako da sam morao da i ja pucam, i nisam obraćao pažnju
3 na njih." Zatim se kaže da je zaustavljena paljba, tako da je mogao da vidi
4 civile kako leže mrtvi, a onda su pucali u njih iz neposredne blizine.

5 Ovde se govori o pripadnicima Teritorijalne odbrane koji ubijaju civile.
6 Da li hoćete da kažete da nikada niste čuli za ovakav primjer?

7 O: Ja nikada nisam čuo za ovaj primer, ovaj, za ovo što se navodi u
8 ovome dokumentu, ali samo da Vam kažem o čemu se radi, još. Kad se desio slučaj
9 u Škabrnji, onda su pojedine starešine htele da svale krivicu, "krivicu", na
10 nekoga drugog, trećeg, za žrtve u Kraji... za žrtve u Škabrnji. I te priče su
11 trajale mesecima. Ali, zvanično, ništa nisu zvanično mogli dokazati, jer ovi
12 dokumenti su obične zabeleške. Znači, ovi dokumenti su obične zabeleške.

13 Drugo, što se tiče tih... svi dobrovoljci i sve ono što je nosilo neku
14 uniformu u Krajini, oni su smatrali da pripadaju Teritorijalnoj odbrani ili
15 miliciji, što nije istina. Mnogi dobrovoljci su u Krajinu došli naoružani, došli
16 su sa uniformama, došli su opremljeni i oni su najčešće vršili krimi...kriminalna
17 dela. Tako da to nema nikakve osnove da to može se pripisati Teritorijalnoj
18 odbrani; nikakve, apsolutno, osnove. To je, to je samo jedan od razloga
19 pojedinih oficira JNA da prebace krivicu na nekoga trećeg. I to je bilo, trajalo
20 mesecima kasnije.

21 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Samo da zamolim za jedno
22 razjašnjenje.

23 Rekli ste: "Kad se to desilo u Škabrnji, neki oficiri su hteli da
24
25
26
27
28
29
30

1 prebace krivicu na neku treću stranu." Kada ste to saznali, da su neki oficiri
2 htjeli da prebace krivicu na treću stranu za žrtve u Škabrnji?

3 SVJEDOK: Saznao sam dva-tri dana posle akcije Škabrnja, kad se u komandu
4 180. brigade vratio pukovnik Čećević. Tada je on rekao da su ocene... tada su
5 ocene bile takve da je ipak žrtava bilo puno, i kako je to moglo da se...

6 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Zaustavite se na trenutak, hvala Vam.
7 Bilo je mnogo žrtava. Koliko, otprilike?

8 SVJEDOK: Bilo puno, ne znam koliko otprilike, baratamo ovim podacima.

9 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] U redu. Kada ste danas svjedočili, i
10 jučer, i kada ste rekli da nije bilo mnogo žrtava, mislim da ste spomenuli samo
11 dvije žrtve na strani JNA ili na hrvatskoj strani, ne znam. Kada ste svjedočili,
12 već ste znali da je bilo mnogo žrtava? Kada ste došli da svjedočite na ovom
13 suđenju, Vi ste znali da je bilo mnogo žrtava? Ja ne govorim o jednoj ili dvije,
14 nego govorim o mnogo više od jednog ili dvoje; to ste znali kad ste došli ovamo
15 da svjedočite?

16 SVJEDOK: Ja sam znao i mislim da je jedna žrtva dosta žrtava, da je
17 jedna žrtva, nepotrebna žrtva, je dosta žrtava.

18 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala Vam.

19 G. BLACK: [simultani prijevod] Hvala, časni Sude.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Vrijeme je za pauzu, no ovo se zasniva na razgovoru sa vojnim
2 policajcem. Vi ne sugerirate da je on napravio grešku u pogledu toga da li su
3 ili nisu ovi ljudi bili pripadnici Teritorijalne odbrane. To nije samo neki
4 slučajni civil koji pravi grešku u uniformama. Ovaj vojni policajac morao je
5 znati o čemu govori, zar ne? I o kome govori?

6 O: Ja ne znam o kome pojedinačno govori, jer to u dokumentu ovome ne
7 stoji, ali da je svaki pripadnik oružanih snaga - milicije, vojske JNA, TO, itd.
8 - nosio uniformu, je nosio uniformu. Rekô sam da je, nakon te akcije, kad je
9 došao taj pukovnik Čečević, on je rekao da je bilo puno žrtava. A to je bio
10 jedan od razloga da se iz... dodatno izmišljaju neki koji su, navodno, izvršili
11 ta... ta, ovaj, nedela. Verovatno je to bio cilj, ja ne znam drug... koji drugi cilj
12 je postojao u svemu ovome.

13 G. BLACK: [simultani prijevod] Časni Sude, ja vidim da smo se približili
14 kraju sjednice i moraću da nastavim u ponedjeljak ujutru.

15 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala Vam.

16 [Suci vijećaju]

17 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] Ja se pitam -

18 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Uključen je. Je li blokiran?

19 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] Upotrijebit ću ovaj drugi mikrofoni.
20 Pitao sam se, gospodine Black, da li bismo možda mogli danas završiti sa Vašim
21 svjedokom? Zavisi od toga koliko dugo imate namjeru postavljati pitanja.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] Da, postoji potreba i za dodatnim
2 ispitivanjem, za što je potrebno takođe neko vrijeme. Očigledno tehničko osoblje
3 želi da ide na vikend.

4 G. BLACK: [simultani prijevod] Časni Sude, moj mikrofoni radi. Mislim da
5 ne možemo - ako ćemo biti realni, danas ne možemo završiti sa svjedokom.

6 SUDAC HOEPFEL: [simultani prijevod] Hvala Vam.

7 SUDAC MOLOTO: [simultani prijevod] Hvala. Onda ćemo završiti današnju
8 sjednicu i nastaviti sa radom u ponedjeljak, 30. oktobra, u 14.15h, u sudnici 2,
9 tj. u ovoj sudnici. Hvala.

10 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prijevod] Molim, ustanite.

11 ... Sjednica završena u 13.47h.

12 Nastavak zakazan za ponedjeljak,
13 30.10.2006., u 14.15h.

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30